जोशीपुर गाउँपालिकाको राजस्व सुधार योजना
(२०८२/०८३-२०८४/०८५)

जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको
कार्यालय जोशीपुर कैलाली

जोशीपुर गाउँपालिकाको राजस्व सुधार योजना (२०८२/०८३-२०८४/०८५)
प्रकाशकः जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सर्वाधिकारः प्रकाशकमा
प्रकाशन वर्षः २०८२/०८३
प्राविधिक सहयोगः हुनैनाथ कन्सल्टिङ्ग प्रा.लि. मैतिदेवी, काठमाण्डौ

विषय सुची

परिच्छेद — एकः परिचय ५

१.१ पृष्ठभूमी ५

१.२ राजस्व सुधार योजनाको औचित्यः ६

१.३ योजनाले राखेका उद्देश्यहरु ६

१.४ योजना तर्जुमा विधि र प्रकृया........ ७

१.५ योजनाका सीमाहरु ८

परिच्छेद – २ गाउँपालिकको संक्षिप्त परिचय........ ९

२.१ जोशीपुर गाउँपलिकाको परिचय ९

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना ९

२.१.२ प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा........ १०

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था........ १०

२.२ आर्थिक विकास अवस्था ११

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा ११

२.२.२ पर्यटन तथा सस्कृति ११

२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति........ १२

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा........ १३

२.२.५ सहकारी........ १३

२.३ गाउँपालिकाको मानव संसाधनको अवस्थाः १४

परिच्छेद – ३ स्थानीय तहको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता १४

३.२. आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था........ १९

३.३ आन्तरिक राजस्व संकलनका प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण........ २०

परिच्छेद – चार आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलनको अवस्था ३०

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धि नीति........ ३०

४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता ३१

४.३ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय ३२

४.४ बिगत तीन आर्थिक वर्षको यथार्थ आय विवरण........ ३४

४.५. राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू ३४

परिच्छेद —पाँचः राजस्व सुधार कार्ययोजना ३६

५.१ गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना........ ३६

परिच्छेद —छः आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण........ ४०

६.१ राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजस्व प्रक्षेपण ४०

६.२ गाउँपालिकाको आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजस्व प्रक्षेपण........ ४३

परिच्छेद सातः अपेक्षित नतिजा........ ४५

परिच्छेद आठः अनुगमन तथा मूल्यांकन ४६

अनुसूची १ सन्दर्भ सामग्रीहरू........ ४७

अनुसुची २ तथ्याङ्क संकलन प्रश्नावली........ ४८

अनुसुची ३ जन प्रतिनीधि र कर्मचारीको विवरण ५४

परिच्छेद — एकः परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसुचि ८ र ९ बमोजिम स्थानीय तहलाई दिएको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीयतहलाई जिम्मेवारी दिएको छ। संविधानमा व्यवस्था भए अनुसार यी तिन तहका सरकार बीच सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवद्र्धन गर्नका लागि जनसहभागिता, उत्तरदायित्व र पारदर्शिता सुनिश्चित गर्न जनतालाई गुणस्तरिय सेवा प्रवाह गर्ने लक्ष्य लिएको छ। यसको लागि स्थानीय नेतृत्वको विकास गरी स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गर्दै स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारणी र न्यायिक पक्षलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ कार्यान्वयनमा समेत आएको छ। यो ऐन आएपछि स्थानीय तहमा कानूनको अभाव हट्न गइ कामकाज गर्न सजिलो भएको छ। साथै सरकारबाट विभिन्न नमूना कानूनको निर्माण गरी स्थानीय तहलाई आफ्नो कानून आफै बनाउन नसकेसम्म यिनै नमूना कानूनबाट अगाडी बढ्दै गर्न सजिलो भएको छ।

स्थानीय तहलाई स्वायत्त र उत्तरदायित्वपूर्ण बनाउनका लागि ऐनको परिच्छेद ९ अन्तर्गत गाँउपालिका तथा नगरपालिकाको वित्तिय अधिकार क्षेत्रको निश्चित गरिएको छ। आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्र आफै स्रोत, साधन संकलन गरी व्यवस्थित योजना पद्धति अनुसार स्थानीय विकास निर्माणका कार्यहरु कार्यान्वयन गर्न स्थानीय तहहरु स्वतन्त्र रहेका छन्। यसको लागि स्थानीय तहलाई प्रयाप्त स्रोत र साधनहरुको आवश्यकता पर्ने भएकोले आफ्नो क्षेत्रमा स्रोत साधन परिचालन गर्न वित्तिय अधिकार क्षेत्र किटानी गरिएको छ। कर, शुल्क, सेवा शुल्क र दस्तुरहरुमा तथा सिफारिस कार्य गर्नका लागि ऐनले विभिन्न अधिकार क्षेत्रहरु तोकिदिएको छ। स्थानीय तहले आफ्नो स्रोत संकलन र परिचालन गर्न– एककृित सम्पति कर (सम्पत्ति कर), घरजग्गा कर, भुमिकर मालपोत, घरजग्गा बहाल कर, व्यवसाय कर, बहाल बिटौरी शुल्क, पार्किङ्ग शुल्क, जडीबुटी, कबाडी र जीवजन्तु तथा विभिन्न सेवाहरुमा सेवा शुल्क लगाउन सक्ने तथा ढुङ्गा गिट्टी,स्लेट, बालुवा, चुनढुङ्गा, अब्रख, दहत्तर बहत्तरको बिक्री शुल्क तोक्ने तथा संकलन गर्ने, सामुदायिक वनको आयबाट रोयल्टी प्राप्त गर्ने जस्ता अधिकार दिएको छ। ऐनले प्रदेश, गाँउपालिका÷नगरपालिकाको बीच रहेका दोहोरो अधिकार क्षेत्रभित्रका वित्तिय अधिकार अन्तर्गत कर निर्धारण एवम् कर संकलन र बाँडफाँट बारे समेत प्रष्टता गरेको छ। यस्ता दोहोरो अधिकार क्षेत्रभित्रका करको दरहरु निर्धारण गर्दा कुनै निश्चित तहलाई तोकेको छ। जस्तै सवारी साधन करको दर निर्धारण र संकलन गर्ने जिम्मेवारी प्रदेशको हुने, घर जग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्कको दर निर्धारण प्रदेशले गर्ने र सो को संकलन गाँउपालिका वा नगरपालिकाले गर्ने, मनोरञ्जन करको दर र संकलन प्रक्रिया प्रदेशले गर्ने र संकलन गाँउपलिका वा नगरपालिकाले गर्ने, पदयात्रा र पर्यटन शुल्कको दर प्रदेशले निर्धारण र संकलन गर्ने र नियमानुसार बाँडफाँट गर्ने गरी जिम्मेवारी तोकिएको छ। यसरी एक अर्का स्थानीय तहका बिच अन्तरसम्बन्धित स्रोत साधनहरुको उत्खनन् एवं परिचालन गर्न अन्तरनिर्भरता हुने भएकोले कस्ले के गर्ने भन्ने बारेमा अन्यौल नहुने गरी सामञ्जस्यता गर्ने प्रयास गरिएको छ। तसर्थ, स्थानीय तहहरुले स्थानीय तवरले सहयोग र समन्वय गरी स्रोत साधन संकलन तथा परिचालन प्रभावकारी रुपमा गर्न आवश्यक रहेको छ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ आउनु अगाडी स्थानीय निकायहरु स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र नियमावली २०५६ अनुसार संचालन हुदै आएकाले त्यस अनुसार उठाई आएका कर, दस्तुर र सेवा शुल्कहरुलाई थप परिमार्जन सहित स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ (२०७५/११/१९ को संशोधन सहित) आएकोले सो ऐनको आशय बमोजिम अब प्रत्येक स्थानीय तहले आफ्नो आन्तरिक आयको बारेमा संम्भाब्यता अध्ययन गर्ने र योजनाबद्ध तरिकाले आँकलन र परिचालन गर्न जरुरी भएको छ। यस्तो अध्ययन कार्यले स्थानीय तहमा पहिचान नभएका वा परिचालन हुन बाँकी रहेका स्रोत साधनहरुको बारेमा सुझाव र पहिचान भएका स्रोतहरुको उचित व्यवस्थापन गरी आन्तरिक आय संकलन कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा सम्पादन गर्न सहयोगी योजना निर्माण गर्न जोशीपुर गाउँपालिकाले यो राजश्य सुधार कार्ययोजना तयार गरेको छ।

१.२ राजस्व सुधार योजनाको औचित्यः

स्थानीय शासन पद्धतीलाई सुदृढ गरि स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गरी स्थानीय सरकारको संचालन गर्नका लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लागु भएको छ। यसको लागि स्थानीय तहले प्रचलित कानून बमोजिम आर्जन गर्ने श्रोत र वित्तीय हस्तान्तरणको माध्यमबाट प्राप्त गर्ने श्रोत समेतलाई आधार बनाई सम्बन्धित गाउँ सभाबाट बजेट पारित गरि कार्यान्वयन गर्नु पर्ने छ। बजेट पारित गर्नका लागि स्थानीय स्रोत साधन कति छ र कति सम्म परिचालन गर्न सकिन्छ भनि यसको लेखाजोखा र विश्लेषण गरि आत्मनिर्भर बजेट तर्जुमा गर्नका लागि स्थानीय संभाव्यताको विश्लेषण र प्रक्षेपण गर्नुपर्ने हुन्छ। ऐनको दफा ११, उपदफा (२) , घ (१) मा गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्र्तगत संघीय कानून तथा प्रदेश कानूनको अधिनमा रहि सम्पति कर , घर बहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, सेवा शुल्क, दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भुमिकर (मालपोत) र मनोरञ्जन कर सम्बन्धि नीति, कानून, मापदण्ड कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले सत्य तथ्यमा आधारित भई आन्तरिक आयहरुको संभावनाका आधारमा वार्षिक बजेट अनुमान गरि प्रस्तुत गर्नुपर्ने र प्रत्येक वर्षका लागि आन्तरिक आयको अनुमान अनुसार बजेटको लक्ष्य बनाउने र आयका नयाँ स्रोतहरुको पहिचान तथा त्यसको परिचालनका उपायहरु खोजी गरी राजश्व संकलन कार्यलाई कानूनसम्मत तथा न्यायोचित बनाउन तथा स्थानीय तहको जवाफदेहीता अभिबृद्धि गर्नका लागि यस प्रकारको अध्ययनले सहयोग पुर्याउन सक्ने र सबै स्थानीय तहहरुले आन्तरिक आम्दानीको संभाव्यता, प्रक्षेपण र सुधार योजना लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

१.३ योजनाले राखेका उद्देश्यहरु

गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको विद्यमान अवस्था, आन्तरिक स्रोतको संभावना र विद्यमान समस्याहरूको विश्लेषण गरी सुधारका क्रियाकलाप पहिचान गर्न र सोको आधारमा आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपणमा गाउँपालिकालाई सहयोग पुर्याउनु नै यस कार्ययोजना तयारी गर्नुको मुलभूत उद्देश्य हो। यस कार्ययोजनाका विशिष्ट उद्देश्यहरू देहाय अनुसार रहेका छन्ः

- गाउँपालिकाको आय अधिकार तथा सुधार योजना सम्बन्धमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कार्यपालिकाका सदस्यहरु, राजस्व परामर्श समितिका पदाधिकारीहरु, शाखा प्रमुखहरू, वडा सचिवहरु, राजस्व

प्रशासनमा संलग्न कर्मचारीहरू, प्रमुख राजनीतिक दल तथा उद्योग वाणिज्य संघका प्रतिनिधि र अन्य सरोकारवालाहरूलाई अभिमुखिकरण गर्ने ।

- शीर्षकगत रुपमा करका आधार तथा विगत तीन वर्षको आन्तरिक आयको अवस्थाको विश्लेषण गर्ने ।
- आन्तरिक आयबृद्धिको लागि आयका प्रमुख स्रोतहरूको सम्भावना र यथार्थ असुलीमा भएको फरकको पहिचान गर्ने ।
- राजस्व प्रशासनको संस्थागत व्यवस्था, बिलिङ्ग तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विश्लेषण गर्ने
- पालिकाको आन्तरिक आय बृद्धिका सम्भावनाहरू पहिचान गरी आय प्रक्षेपण एवम् आय सुधार रणनीति सहितको राजस्व सुधार कार्य योजना तयार गर्ने ।
- गाउँपालिकाको विद्यमान राजश्वका श्रोतहरुको अध्ययन तथा विश्लेषण गरि वर्तमान ऐनको प्रावधान अनुसारका सम्भावनाहरुको खोजी गर्नु ।
- गाउँपालिकाको विगत ३ वर्षको आन्तरिक आयको प्रवृति विश्लेषण गर्नु ।
- आन्तरिक राजश्व वृद्धिका लागि गाउँपालिकाले गरेको प्रयास र लिएको निति तथा विद्यमान समस्या र चुनौति बारे विश्लेषण गर्नु ।
- गाउँपालिकास्तर र वडा स्तरमा रहेका प्रमुख संभावनाहरुको बारेमा उजागर गर्नु ।
- विगत ३ वर्षको आन्तरिक राजश्व परिचालनको स्थिति र संभावित संभावनाहरुको आधारमा आगामी तीन वर्षहरुका लागि राजश्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्नु ।

१.४ योजना तर्जुमा विधि र प्रकृया

यो अध्ययन संचालन गर्दा निम्नलिखित विधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो ।

- नयाँ ऐन, कानून अनुसारका शिर्षकगत कर शुल्क तथा दस्तुर अन्र्तगतका विवरणहरु प्राप्त गर्न आवश्यक फरम्याट डिजाइन गरिएको ।
- गाउँपालिकामा भएको रेकर्डहरु अध्ययन गरि प्राप्त सूचना तथा जानकारीहरु संकलन गरिएको
- वडाका जनप्रतिनिधिहरुसँग त्यस वडामा रहेको राजश्व सम्बन्धि सूचना र सम्भावनाहरु बारे जानकारी लिइएको ।
- प्राप्त सबै विवरण र जानकारीको आधारमा प्रस्तुत कार्ययोजना निर्माण गरिएको ।
- राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धि दिग्दर्शनले मार्ग निर्देशित गरेका विभिन्न विधि तथा फरम्याटहरुको प्रयोग गरिएको ।

प्रस्तुत कार्ययोजना निर्माण कार्य सम्पन्न गर्दा निम्न लिखित प्रकृया तथा चरणहरु पुरा गरिएको थियो ।

चरण १ गाउँपालिकाको प्रमुख पदाधिकारीसँगको छलफल ।

चरण २ अध्ययन कार्य टोली गठन, गाउँपालिकामा कार्यढाँचाबारे अनौपचारिक प्रस्तुति र समन्वय।

चरण ३ निधारित फरम्याट अनुसार गाउँपालिकाबाट सूचना/जानकारी संग्रहको कार्यतालिका निर्माण।

चरण ४ राजश्वसँग सम्बन्धित सरोकारवाला सहितको गाउँपालिका स्तरीय कार्यशाला गोष्ठि

चरण ५ वडाहरुबाट प्राप्त विवरण र गाउँपालिकामा रहेको रेकर्डहरुको तुलनात्मक विश्लेषण र परिमार्जन।

चरण ६ प्रतिवेदन लेखन, मस्यौदा कार्ययोजना तयारी र प्रस्तुति।

चरण ७ अन्तिम कार्ययोजना पेश।

१.५ योजनाका सीमाहरु

गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्य योजनाको क्षेत्र व्यापक रहेको भएता पनि सीमित स्रोत साधन, पर्याप्त सूचनाको अभाव, सीमित समयका कारण यस अध्ययन प्रतिवेदनका आफ्नै सीमाहरू रहेका छन्, जुन निम्नानुसार रहेका छन्ः

- अध्ययन तथा विश्लेषण कार्यका लागि प्रमुख रुपमा कार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज प्रतिवेदन तथा द्वितीय स्रोतहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूलाई आधार लिइएको छ । यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाका सम्बन्धित प्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू तथा अन्य सरोकारपक्षहरूसँग भएको छलफलबाट प्राप्त सूचनाहरू समावेश गरिएको छ।
- गाउँपालिकाका आन्तरिक आय तथा स्रोत परिचालन सम्बन्धी अध्ययनको लागि उपलब्ध गराइएको फाराम अनुसार प्राप्त तथ्याङ्कहरू विभिन्न कार्यालयहरूको अभिलेख तथा आंशिक रुपमा स्थलगत अध्ययनबाट संकलन गरिएको छ।
- गाउँपालिकाको जनसंख्या तथा आर्थिक गतिविधिमा हुने बृद्धि, गाउँपालिकाका सेवामा हुने बृद्धि र नागरिक संन्तुष्टिमा हुने बृद्धि, मूल्यांकन दरमा हुने बृद्धि तथा राजस्वका दरको पुनरावलोकन आदि क्रियाकलापहरूले भविष्यको राजस्व संकलनमा असर गर्ने भएता पनि यी तथ्यांकहरू उपलब्ध नभएकाले आय प्रक्षेपणमा आधार लिन सकिएको छैन।
- वि.सं. २०७३ मा जोशीपुर गाउँपालिकाका रुपमा स्थापित यो गाउँपालिका क्रमिक रुपमा अगाडी बढी रहेको छ। भरखरै नगर विकास उन्मुख अवस्था, ऐन, नियम तथा कानून समयमै बन्न नसकेको अवस्था लगायत अन्य विविध प्राविधिक कारणहरुले गर्दा गाउँपालिका पूर्ण रुपमा संस्थागत विकास हुन नसकेको अवस्था देखिन्छ । जसले गर्दा राजस्व सुधार कार्य योजना निर्माण सम्बन्धि आवश्यक सूचना तथा तथ्यांकहरु प्रयाप्त मात्रामा प्राप्त हुन सकेन । यि विविध प्राविधिक समस्या र चुनौतीका कारणले अध्ययनलाई पूर्ण तथ्यपरक र परिणात्मक बनाउन केही कमी भएको महसूस रह्यो।

- वैज्ञानिक अध्ययनको मूल आधार उपलब्ध तथ्यांक र सूचनामा निर्भर रहन्छ । पर्याप्त र भरपर्दो तथ्यांकमा आधारित अध्ययन हुन सकेमा अध्ययन त्यति नै बढी वस्तुपरक र वैज्ञानिक हुन जान्छ । गाउँपालिकाको प्रयासमा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको निर्माण भएकोले कतिपय छुट हुन गएका र तयारीकै क्रममा रहेका तथ्यांकहरुको हकमा यस गाउँपालिका राजश्व सुधार कार्ययोजनाको अध्ययनको मध्यावधि मुल्यांकनको अवधिसम्म संकलन गरी दस्तावेजमा मिलान गर्ने अपेक्षा राखिएको छ ।

परिच्छेद – २ गाउँपालिकको संक्षिप्त परिचय

२.१ जोशीपुर गाउँपलिकाको परिचय

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना

जोशीपुर गाँउपालिका कैलाली जिल्लाको पूर्वी दक्षिण भागमा अवस्थित एक सुन्दर एवं प्राकृतिक स्रोतले सम्पन्न गाँउपालिका हो।समुन्द्री सतहबाट १४५ देखि १६५ मिटर उचाई सम्म फैलिएको यो गाँउपालिका ६५.५७ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ। जोशीपुर गाउँपालिकाको उत्तरी अक्षांश विश्व मान चित्रमा २८°३०'५०" देखि २८°३७'२६" सम्म र पूर्वी देशान्तर ८०°५९'८" देखि ८०°४'५" सम्म फैलिएको छ। नयाँ मुलुकका रूपमा चिनिने कैलाली जिल्ला सुगौली सन्धि पश्चात राणा प्रधानमन्त्री जंग बहादुर राणाको पालामा वि.सं १९१४ मा भारतमा भएको सिपाही तथा रजौटाको बिद्रोह दबाउन मद्धत गरेवापत नेपाललाई उपहार स्वरूप दिईएको ४ जिल्ला मध्ये एक हो । स्थानीय तह पुनसंरचनाका क्रममा वि.सं. २०७३ साल फाल्गुन २३ गते साविक जोशीपुर र बौनिया गाविस लगायतका क्षेत्रलाई समावेश गरि जोशीपुर गाउँपालिका स्थापना गरिएको हो।यस गाँउपालिकालाई भौगोलिक अवस्था एवं जनसंख्याको अनुपात अनुसार ७ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ। २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस गा.पा.को कुल जनसंख्या ३७१८७ रहेको छ, जसमा महिलाको संख्या १९४३३ र पुरुषको संख्या १७७५४ रहेको छ भने उक्त जनगणनाका अनुसार नै यस गा.पा. भित्र ७७५१ घरधुरी रहेका छन् ।

भौगोलिक बनावट

समावेश भएका साविकका गाविसहरु : जोशीपुर र बौनिया
क्षेत्रफल : ६५.५७ वर्ग किलोमिटर
केन्द्र : जोशीपुर
वडा संख्या : ७
पूर्व : जानकी गाउँपालिका र टिकापुर नगरपालिका
पश्चिम : भजनी नगरपालिका र घोडाघोडी नगरपालिका
उत्तरमा : बर्दगोरिया गाउँपालिका र लम्कीचुहा नगरपालिका
दक्षिणमा: भजनी नगरपालिका र टिकापुर नगरपालिका

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मुल संचरना संघ,प्रदेश र स्थानीय तह गरि तीन तहको हुने तथा राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहले कानुन बमोजिम गर्ने ब्यवस्था अनुरुप यस गाँउपालिकाले २ वटा स्थानीय तहको निर्वाचन पश्चात संविधान र बिद्यमान ऐन कानून बमोजिम स्थानीय सरकार प्रारम्भ भएको ८ वर्ष पुरा भएको छ। संघको अस्पष्ट नीतिगत ब्यवस्था एवं सांगठनीक संरचना, अप्रयाप्त जनशक्ति तथा सिमित

स्रोतसाधन, भौगोलिक बिकटता, प्रशासनिक जटिलता लगायतका समस्यालाई चिर्दै यस अवधिमा यस गाँउपालिकाले विभिन्न विकासात्मक कार्यहरु सम्पन्न गरेको छ ।

२.१.२ प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा

यस गाउँपालिका समुन्द्र सतहदेखि करिब १४८ मिटर देखि १६२ मिटरसम्मको उचाईमा रहेको छ।नदि तटिय क्षेत्र होचो स्थानको रुपमा रहेको छ भने पश्चिम भागमा अवस्थित वन क्षेत्र र उत्तरी क्षेत्र उच्च क्षेत्र हो।गाउँपालिकाको सबैजसो भू-भाग समथर रहेको छ।तथापी नदि तथा खोलाले खियाएर बनाएको केही खोल्सा तथा विश्रृंखलित स्थान देख्न सकिन्छ।यस क्षेत्रमा प्राकृतिक सम्पदाका रूपमा नदि तथा खोला, उपोष्ण क्षेत्रिय जंगल, उर्बर भूमि र भूमिगत जलश्रोत प्रमुख रूपमा रहेका छन् ।

गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०८० का अनुसार गाउँपालिकाको कुल क्षेत्र मध्ये सबै भन्दा बढी ९२.३३ प्रतिशत जमिन खेति गरिएको जमिन रहेको छ।नदि तथा खोलाहरुमा पथरैया नदि, काधा नदि, घैला नदि, सुक्टी नाला, बरुवा नाला, दुन्द्रा खोला, खोदाउ नाला, बौनिया नाला आदि यहाँको प्राकृतिक सम्पदाहरू हुन् ।
भू-उपयोगको हिसाबले हेर्ने हो भने यस पालिकाको भू उपयोगको स्थिति यसप्रकार रहेको छ ।

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग किमी)	प्रतिशत
१	कृषि क्षेत्र	६०.५४	९२.३३
२	वन क्षेत्र	२.१६	३.२९
३	झाडी	०.५८	०.८८
४	घाँसे भूमि	०.४३	०.६६
५	बगैचा	०.२२	०.३४
६	जलीय क्षेत्र	०.६	०.९२
७	बलौटे भूमि	१.०४	१.५९
	जम्मा	६५.५७	**१००.००**

श्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल, २०८०

जैविक विविधताका दृष्टिले यस क्षेत्रमा उल्लेख्य संख्यामा जीव तथा वनस्पति पाइने गर्दछ । चराहरुमा जलहाँस, वन कुखुरा, लाटोकोसेरो, हुचिल, ढुकुर, गिद्ध, न्याउली, बाज, कोइली, भंगेरा, मयुर, ढकचिल्वा, गोबर गिद्ध, हॉरिल, सुगा, मैना, खेहा, पितरुङ्ग, चहरमुन, मुनिया, देंगरजुवा, सेमदरङ्गी, नमगोड्डी, भुईचेप्टा, बटै, तितिरिया, पल्टैया, खेखौरा, छुरिया गन्डाली, धनसुहिया, कोकुम्मा आदि पाइने गर्दछ।जनावरहरुमा स्याल, फ्याउरो, बाँदर, बंदेल, निलगाई, न्याउरीलगायतका जनावर पाइन्छन् भने प्रमुख वनस्पतिका रुपमा साल, सिसौ, खयर, सिमल, आँप, चिराइतो, सगुन, जामुन, बबुल, लिप्टिस, कुसुम रहेका छन्।

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था

रास्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार ७७५१ घरपरिवारहरूमा ३७१८७ जनसङ्ख्या रहेको छ।जसमध्ये महिलाको संख्या १९४३३ र परुषको संख्या १७७५४ रहेको छ। औषत घरपरिवारको आकार ४.८३ जना प्रति परिवार र लैंगिक अनुपात ९१.५ रहेको छ।गाउँपालिककाको औषत जनघनत्व ५६७.१३ जना प्रति वर्ग कि.मी. रहेको छ।

वडागत रुपमा जनसंङ्ख्याको विश्लेषण गर्ने हो भने सबैभन्दा बढि जनसंख्या वडा नं. ३ मा ६४२३ रहेको छ।त्यसैगरि सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं. ७ मा ४५४१ मात्र रहेको छ।वडा नं. ३ मा पुरुषको जनसंख्या २९९२ छ भने महिलाको संख्या ३४३१ रहेको छ।त्यस्तै वडा नं. ७ मा पुरुषको जनसंख्या २१३५ छ भने महिलाको संख्या

२४०६ रहेको छ ।यसै गरि दोस्रो ठूलो जनसंख्या भएको वडा वडा नं. १ हो । जहाको जम्मा जनसंख्या ५७५६ रहको छा।त्यस वडामा पुरुषको जनसंख्या २७७६ र महिलाको जनसंख्या २९८० छा।यसरी ७ वटै वडाको पुरुष र महिलाको जनसंख्या तुलना गर्ने हो भने पुरुष भन्दा महिलाको जनसंख्या बढि रहको छ ।

वडागत रुपमा जनसंख्याको वितरण

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	२७७६	२९८०	५७५६
२	२३३२	२५३४	४८६६
३	२९९२	३४३१	६४२३
४	२४३२	२६४४	५०७६
५	२६७१	२९०७	५५७८
६	२४१६	२५३१	४९४७
७	२१३५	२४०६	४५४१
जम्मा	**१७७५४**	**१९४३३**	**३७१८७**

स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

२.२ आर्थिक विकास अवस्था

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

यस गाउँपालिकाको सबै भु-भाग तराई भएकाले कृषिका लागि अत्यन्तै उर्बर जमिन तथा चिम्टयाइलो बलौटे दोमट सबै किसिमको माटो पाइने भएकाले यहाँको माटोको उर्बरा शक्ति राम्रो मानिन्छ।यधपी यस क्षेत्रको माटोमा अमलयपन भएता पनि यसले खासै असर पारेको देखिएको छैन।यस गाउँपालिकाको लगभग आधा भूभाग वन क्षेत्र बुट्यान तथा ताल तलैयाहरुले भरिएको छ भने बाँकी भूमि कृषिमा उपयोग हुनुका साथै बस्ती, नदि किनारा, बाटो आदि क्षेत्रले ओगटेको छा।यो गाउँपालिका अन्न तथा धान बालीको उत्पादनको लागि कैलाली जिल्लाको राम्रो गाउँपालिकामा पर्दछ ।यस गाउँपालिकामा विशेष गरि अन्न बालीमा धान, गहुँ, मकै तथा नगदेबालीमा तोरी, लाही साथै मसुरो, उखु, केरा, आँप, लिचि तथा अन्य फलफुल तथा तरकारी खेतीको लागि राम्रो मानिन्छ।यस गाउँपालिकामा करिब ११२० हेक्टर जमिन खेति योग्य रहेको छ।

अझैसम्म पनि परम्परागत पद्धतिमा आधारित यहाँको कृषि प्रणाली निर्वाहमुखी मात्र बनेको छ भने भर्खर मात्र व्यावसयिक खेती तर्फ प्रयासहरू शुरु हुन थालेका छन्।कृषि तर्फ खाध्यन्न बाली, तरकारी तथा अमिलो जातका फलफुल खेती नै यहाँको मुख्य आम्दानीको स्रोतको रुपमा रहेको छ भने पशुपंक्षीपालन तर्फ घ्यु तथा मासुजन्य उत्पादन मुख्य आम्दानीको स्रोतको रुपमा रहेको छ।कृषिको यान्त्रिकरण तथा उन्नत जातका बिउको प्रयोगको थालनी भएसँगै यस पालिकाको कृषि विकासमा सुधार हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ

२.२.२ पर्यटन तथा सस्कृति

यस गाउँपालिकामा पर्यटकीय स्थल खासै नभए पनि केहि मन्दिर तथा तालहरु बाडिबबा मन्दिर, पेपरा ताल, चरिया ताल र शंकर समुदाय ताल रहेका छन्।मिश्रित खालको संस्कृति रहेको यस गाउँपालिकाभित्र जातजातिगत

तथा धार्मिक विविधता रहेको छ।धार्मिक रुपमा हिन्दु धर्मालम्बीको बाहुल्यता रहेको छ।अन्य धर्ममा ईस्लाम तथा इसाई धर्म मान्नेहरु पनि रहेका छन्।

चाडपर्वहरुमा कृष्ण जन्माष्टमी (अष्टिम्की), अतवारी, अनत्तर, हरितालिका तिज, विजयादशमी (बडा दशै), तिहार (डेवारी), क्रिसमस डे, ईद उल फितर, बकर ईद, मोहर्रम, माघे संक्रान्ति (माधी), होली (फागु पूर्णिमा) र चैते दशैं रहेका छन् । मेला जात्राका रुपमा शिवरात्री मेला मुख्य रहेको छ। भेषभुषामा थारु समुदायका पुरुषहरुले सदरी, अंगुच्छा, धोटी, कमिज, सुरुवाल, टोपी तथा महिलाहरुले अंगिया, चोलिया, गोनिया, लेहङ्गा, लारा, गतिया लगाउने र पहाडी समुदायका पुरुषहरुले दौरा सुरुवाल, कोट, टोपी तथा महिलाहरुले सारी वा गुन्यु, चोलो र पटुकीलाई परम्परागत पोषकका रुपमा लगाउने प्रचलन रहेको छ। मुस्लिम समुदायमा कुर्चा सरवाल तथा बुर्का लगाउने प्रचलन रहेको देखिन्छ ।

क्र.स.	मनाइने चाडपर्व र मेला
१	नागपञ्चमी/गुरिया
२	कृष्ण जन्माष्टमी/अष्टिम्का
३	अतवारी
४	अनत्तर
५	हरितालिक तिज
६	विजया दशमी
७	तिहार/डेवारी
८	क्रिसमस डे
९	ईद उल फितर
१०	बकर ईद
११	मोहर्रम
१२	माघे संक्रान्ति/माघी
१३	होली/(फागु पुर्णीमा)
१४	कठरिया होली पर्व
१५	चैते दशै
१६	नयाँ वर्ष(विसुत्यार)
१७	भुवा पर्व
ख.	**मेला**
१	माघी मेला
२	होली मेला
३	पुतला मेला
४	शिवरात्री मेला
५	डेउडा साँस्कृतिक मेला

२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा उद्योगको रूपमा चाउमिन उद्योग, इट्टा उद्योग, राईस मिल लगायतका संचालनमा रहेका छन्।गाउँपालिकामा साना घरेलु उद्योगहरू रहेका छन्।यस क्षेत्रमा कुल १२ उद्योग संचालनमा रहेका छन्।संचालित

उद्योगहरु मध्ये ७ साना उद्योग र ५ घरेलु उद्योग रहेका छन्।त्यस किसिमका उद्योगहरूमा चाउमिन ,पाउरोटी, इट्टा, डेरी, कुटानीपिसानी, सिलाइ, फर्निचर उद्योग आदि पर्दछन्।यस गाउँपालिकामा १ वटा थोक बजार, ३ वटा खुद्रा बजार र १ वटा हाट बजार रहेको देखिन्छ । जोशीपुर गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालनमा रहेका व्यापार तथा व्यवसायको कुल संख्या ७५० रहेको छ। वडागत रूपमा व्यवसायुको संख्या हेर्दा वडा नं १ मा सबैभन्दा उच्च संख्यामा २१४ वटा व्यावसायिक फर्महरू रहेका छन् भने वडा नं. ७ मा सबैभन्दा न्यून संख्यामा २५ वटा व्यावसायिक फर्महरू रहेको देखिन्छ। व्यवसायहरू मध्ये सबैभन्दा उच्च संख्यामा किराना पसल ११९ वटा रहेका छन्। व्यावसायिक फर्महरू मध्ये ७४३ खुद्रा र १७ वटा थोक कारोबार गर्ने व्यवसाय रहेका छन्।

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका १० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्यालाई पेशागत क्षेत्रका आधारमा हेर्दा कुल २४३२५ जनसंख्या मध्ये २५ वर्ष देखि २९ वर्ष समूहको १३.४२ प्रतिशत जनसंख्या विभिन्न पेशाहरुमा संलग्न रहेको छ। दोस्रोमा २० वर्ष देखि २४ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या १२.३७ प्रतिशत रहेको छ। विशेष गरी २० वर्ष देखि ३९ वर्ष सम्मको जनसंख्या बढी संख्यामा विभिन्न पेशाहरुमा आबद्ध रहेका छन्।

२.२.५ सहकारी

यस क्षेत्रमा ६८ वटा सहकारी संस्था सञ्चालनमा रहेका छन्। जसमध्ये सबैभन्दा उच्च संख्यामा वडा नं. ८ मा १३ वटा रहेका छन् भने वडा नं. ५ मा २ वटा सहकारी संस्था रहेका छन्। सहकारीहरु मध्ये २६ वटा ग्रामिण विद्युत सहकारी संस्था, २९ वटा कृषि सहकारी संस्था र १३ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था रहेका छन् ।सहकारीहरुको कुल वार्षिक लगानी रु. ७ करोड लाख रहेको छ।

क्र.स.	सहकारी संस्थाको नाम
१.	किसान बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.
२.	साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.
३.	जोशीपुर नमुना बस्ती कृषस सहकारी संस्था लि.
४.	मुनाल महिला कृषि सहकारी संस्था लि.
५.	मल्हारा कृषि सहकारी संस्था लि.
६.	नवदुर्गा देवी कृषि सहकारी संस्था लि.
७.	श्री विकास कृषि सहकारी संस्था लि.
८.	मनिकापुर बेहडाबाबा कृषि सहकारी संस्था लि.
९.	जनजागरण कृषि सहकारी संस्था लि.
१०.	शिव ज्योती कृषि सहकारी संस्था लि.
११.	नवदुर्गा कृषि सहकारी संस्था लि.
१२.	असिन बिजवृद्धि कृषि सहकारी संस्था लि.

क्र.स.	सहकारी संस्थाको नाम
१३.	हरियाली कृषक बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.
१४.	वरपिपल सामुदायिक बिउ बैंक सहकारी संस्था लि.
१५.	बौनिया नमुना कृषि सहकारी संस्था लि.
१६.	बागेश्वरी कृषि सहकारी संस्था लि.
१७.	किसान कृषि सहकारी संस्था लि.
१८.	सप्तऋषि कृषि सहकारी संस्था लि.
१९.	शिवगंगा किसान सहकारी संस्था लि.
२०.	वडाकेदार कृषि सहकारी संस्था लि.
२१.	देउती बज्यै कृषि सहकारी संस्था लि.
२२.	महिला किसान कृषि सहकारी संस्था लि.

२.३ गाउँपालिकाको मानव संसाधनको अवस्थाः

गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुखको रुपमा अध्यक्ष र उपाध्यक्षको रुपमा निर्वाचित पदाधिकारी रहने व्यवस्था गरिएको छ । यसैगरी उपाध्यक्षले न्यायिक समितिको नेतृत्व गर्ने व्यवस्था रहिआएको छ । गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत (सातौं/आठौ तह) को रुपमा नेपाल सरकारको निजामती सेवाको प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह अन्तर्गतको राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको अधिकृतलाई नेपाल सरकारले खटाउने व्यवस्था गरिएको छ । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत अध्यक्ष प्रति उत्तरदायी रहने व्यवस्था छ भने निजले गाउँसभाको सचिवको हैसियतले समेत कार्य गर्ने भएकाले निज गाउँ सभा प्रति समेत उत्तरदायी हुनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको प्रत्यक्ष मातहतमा प्रशासन, योजना तथा अनुगमन शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास शाखा, शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा, आर्थिक विकास शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा, र आन्तरिक लेखापरीक्षण एकाइको संस्थागत व्यवस्था गरिएको छ ।

परिच्छेद – ३ स्थानीय तहको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

यस परिच्छेदमा उपलब्ध कानुनी व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको सम्भाव्यतालाई शिर्षकगत रुपमा विस्तृत विश्लेषण गरिएको छ । यसबाट गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको विद्यमान अवस्था तथा सम्भावनाको विस्तृत विश्लेषण भई पहिचान गरिएको मुद्दाहरूलाई राजस्व सुधार कार्ययोजनाले सम्बोधन गर्ने विश्वास लिइएको छ ।

३.१ स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था नेपालको संविधान ले स्थानीय तहलाई निम्नानुसार राजस्व अधिकार प्रदान गरेको छः

- ✓ सम्पत्ति कर
- ✓ घर बहाल कर
- ✓ घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क

- ✓ सवारी साधन कर
- ✓ सेवा शुल्क दस्तुर
- ✓ पर्यटन शुल्क
- ✓ विज्ञापन कर
- ✓ व्यवसाय कर
- ✓ भूमीकर (मालपोत)
- ✓ दण्ड जरिवाना
- ✓ मनोरञ्जन कर

संघीय कानुन (स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४) अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय संकलन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छः

(क) गाँउपालिका वा नगरपालिकाको एकल अधिकारः

अ) कर

- ✓ सम्पत्ति करः आफनो क्षेत्रभित्रको घर र घरजग्गामा घर र सो घरले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति कर लगाई बाँकी जग्गा र घर नभएका अन्य जग्गामा भूमीकर (मालपोत) लगाउनु पर्ने । "घरले चर्चेको जग्गा" भन्नाले घरले ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल र अधिकतम सो क्षेत्रफल बराबरको थप जग्गासम्म पर्ने ।
- ✓ (आर्थिक ऐन, २०७५ र केही नेपाल ऐनलाई सशोधन गर्न बनेको ऐन, २०७५ बाट संशोधित ब्यवस्था)
- ✓ (भूमि कर (मालपोत) आफ्नो क्षेत्रभित्रको जग्गामा त्यस्तो जग्गाको उपयोगका आधारमा लगाउने । तर, सम्पत्ति कर लगाएको अवस्थामा भूमिकर (मालपोत) लगाउन नपाइने । (आर्थिक विधेयक २०७५ बाट संसोधित ब्यवस्था)
- ✓ घर जग्गा बहाल करः कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा ।
- ✓ व्यवसाय करः पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा ।
- ✓ सवारी करः टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, विद्युतीय रिक्सामा ।
- ✓ जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु करः आफ्नो क्षेत्रभित्र ऊन, खोटो, जडीबुटी, बनकस (खर), कवाडी माल, जीवजन्तुको हाड, सीङ, प्वाँख, छालाको ब्यवसायिक उपयोग गरे बापत ।

आ) शुल्क

- ✓ बहाल बिटौरी शुल्कः आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत ।
- ✓ पार्किङ शुल्कः आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए बापत ।

इ) सेवा शुल्क

- ✓ आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका केवलकार, ट्रेकिङ्ग, कायकिङ्ग, बञ्जी जम्प, जिपफ्लायर, प्याराग्लाइडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धि सेवा वा व्यवसायमा।
- ✓ आफुले निर्माण, संचालन वा ब्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायका सेवामा (खानेपानी, बिजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास, सडक बत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटबजार, पशु बधशाला, शबदाह गृह, धोबिघाट, सडक, बसपार्क, पुल आदि)
- ✓ अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्यांकन सेवा शुल्क।
- ✓ सिफारिस सम्बन्धी कुनै सेवा शुल्क।

ई) दस्तुर

- ✓ दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुरः
  - एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्यूसन, कोचिङ, औषधि पसल, प्लटिङ्ग
  - ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग
  - नक्सा पास दस्तुर
- ✓ पञ्जीकरण व्यवस्थापन दस्तुर
- ✓ वडामार्फत् गरिने सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर

उ) बिक्री गर्न सक्ने (केही नेपाल ऐनलाई ससोधन गर्न बनेको ऐन २०७५ बाट संसोधित ब्यवस्था)

- ✓ गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वाताबरणीय प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एबम् माटोजन्य वस्तुको बिक्री गर्न सक्ने।
- ✓ गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गामा रहेको काठ दाउरा, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदिको बिक्री गर्न सक्ने।
- ✓ यस्तो बिक्रीबाट प्राप्त रकम गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।

ऊ) सामुदायिक वनबाट आय प्राप्त गर्न (केही नेपाल ऐनलाई ससोधन गर्न बनेको ऐन २०७५ बाट संसोधित ब्यवस्था)

- ✓ सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिका तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने।
- ✓ वन पैदावारको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत रकम सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।

(ख) प्रदेश तथा संघीय कानून अनुसार प्राप्त हुने (दफा ११ (४))

- ✓ प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- ✓ खनिज पदार्थको उत्खनन् रोयल्टी
- ✓ सामुदायिक वनको संचालन ब्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- ✓ पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- ✓ प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- ✓ खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- ✓ सामुदायिक वनको संचालन व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- ✓ पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट रोयल्टी
- ✓ खानेपानी महसुल
- ✓ स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई सेवा शुल्क
- ✓ स्थानीय स्तरमा जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादन, संकलन, प्रसोधन र बजार ब्यवस्थापन
- ✓ जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, संचालन अनुमति
- ✓ स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, नविकरण
- ✓ इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केवल, तारविहिन टेलिभिजन प्रसारण अनुमति, नविकरण
- ✓ स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता

संघीय कानुन (अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४) अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नअनुसार वित्तीय अधिकार प्रदान गरेको छः

(क) एकल कर प्रशासन सम्वन्धी ब्यवस्था (आर्थिक ऐन २०७५ बाट संसोधित ब्यवस्था)

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने । तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतिय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाँउपालिका वा गाउँपालिकाले लगाउने र उठाउने

(ख) घरजग्गा रजिश्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले लगाउने र गाँउपालिका वा गाउँपालिकाले उठाउने।

(ग) मनोरञ्जन करको दर प्रदेशले लगाउने र गाँउपालिका वा नगरपालिकाले उठाउने

(घ) विज्ञापन करको दर गाँउपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउने, (ख), (ग) र (घ) बमोजिमको करबाट उठेको रकममध्ये ६० प्रतिशत रकम गाँउपालिका वा नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने।

(ङ) प्रदेशले सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।

- प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गरिने
- आयोगले निर्धारण गरेको निर्धाण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गर्ने

- प्रदेशले मासिक रुपमा सम्वन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने

(ख) राजस्व बाँडफाँड

- ✓ नेपाल सरकारले संकलन गरको मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तशुल्कबाट संकलन भएको रकमको १५ प्रतिशत स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने
- ✓ आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम बाँडफाँड हुने
- ✓ स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने
- ✓ प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टिको बाँडफाँड आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक श्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५ प्रतिशत
- ✓ प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी वार्षिक रुपमा प्राप्त हुने

(ग) अनुदान

- ✓ वित्तीय समानीकरण अनुदानः खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त
- ✓ सशर्त अनुदानः कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न आयोगले तोकेको आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने
- ✓ समपूरक अनुदानः पूर्वाधार विकास सम्बन्धि कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न योजनाको कुल लागतको अनुपातका आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने
- ✓ विशेष अनुदानः कुनै खास उद्देश्य र योजनाको लागि संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने बजेट

(घ) वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण

- ✓ नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति लिएर मात्र वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन वा वैदेशिक अनुदान वा सहयोगमा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्ने
- ✓ नेपाल सरकारको सहमति लिएर मात्र वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सिमाभित्र आन्तरिक ऋण लिन सक्ने
- ✓ नेपाल सरकारसँग मनासिव कार्यका लागि ऋण लिन सक्ने

उपरोक्त व्यवस्थाहरूले स्थानीय तहलाई प्राप्त हुन सक्ने आयका स्रोतहरूलाई व्याख्या गरेको छ। स्थानीय तहले कानून बमोजिम बाहेक आफनो अधिकार क्षेत्रमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाउने ब्यवस्था हुनुको साथै निम्न अनुसारका थप ब्यवस्थाहरू रहेका छन्।

- कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकुल असर नहुने गरी लगाउनु पर्ने (संवैधानिक ब्यवस्था)
- कर नलाग्नेः कूटनीतिक नियोग, कूटनीतिज्ञ, वैदेशिक ऋण वा सहायताबाट संचालित परियोजनाबाट हुने पैठारी, सामुहिक वा संयुक्त आवासको बिक्री नभएको स्टक, सामुहिक आवासको सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र।

- सेवा शुल्क असुली कार्य आफै वा ब्यवस्थापन करार वा सार्वजनिक निजी साझेदारीबाट गर्न सक्ने ।

३.२. आन्तरिक आय परिचालनको वर्तमान अवस्था

माथि उल्लिखित राजस्व अधिकार सम्बन्धी कानूनी आधारमा यस गाउँपालिकाको सम्भाव्य आय शिर्षकहरूको परिचालनको अवस्था विश्लेषण गरिएको छ । यसअन्तर्गत गाउँपालिकामा सम्भावना भएका आय शिर्षकहरूको संभाव्यता, संकलनको अवस्था तथा दरको निर्धारणको अवस्थालाई देहाय बमोजिम पहिचान गरिएको छः

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण	सङ्कलन भएको/नभएको	दर निर्धारणको अवस्था
क.	**कर तर्फ**			
१.	भूमि कर (मालपोत)	छ	भएको	भएको
२.	सम्पत्ति कर	छ	भएको	भएको
३.	सवारीकर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)	छ	नभएको	नभएको
४.	घर जग्गा बहाल कर	छ	भएको	भएको
५.	व्यवसाय कर	छ	भएको	भएको
६.	जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर	छ	नभएको	नभएको
७.	ओखेटोपहारमा लाग्ने कर	छैन	नभएको	नभएको
८.	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायिक कारोबारमा लाग्ने कर	छ	नभएको	नभएको
९.	विज्ञापन कर	छ	नभएको	नभएको
ख.	**गैर कर राजस्व**			
१०.	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क	छ	भएको	भएको
११.	नक्सापास दस्तुर	छ	भएको	भएको
१२.	व्यक्तिगत घटना दर्ता शुल्क	छ	भएको	भएको
१३.	वहाल विटौरी शुल्क	छ	भएको	भएको
१४.	पार्किङ्ग शुल्क	छ	नभएको	नभएको
१५.	अस्पताल संचालन	छ	नभएको	नभएको
१६.	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क	छ	नभएको	नभएको
१७.	स्थानीय खानेपानी महसुल	छ	नभएको	नभएको
१८.	स्थानीय विद्युत महसुल	छैन	नभएको	नभएको
१९.	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जिपफ्लायर, प्याराग्लाईडिङ्ग आदि मनोरंजन तथा साहसी खेलकुद सम्वन्धी सेवा तथा ब्यवसायमा सेवाशुल्क	छैन	नभएको	नभएको
२०.	निर्माण, संचालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार तथा सेवामा सेवाशुल्क (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायामशाला, पर्यटकिय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक,	छ	भएको	भएको

क्र.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण	सङ्कलन भएको/नभएको	दर निर्धारणको अवस्था
	वसपार्क, पुलआदि			
२१.	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क	छ	भएको	भएको
२२.	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर,एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म	छ	भएको	भएको
२३.	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क	छ	भएको	भएको
२४.	वडा मार्फत गरिने सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर	छ	भएको	भएको
२५.	दण्ड जरिवाना	छ	भएको	भएको

३.३ आन्तरिक राजस्व संकलनका प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण

३.३.१ स्थानीय कर राजस्व

क. सम्पत्ति कर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले आ.व. २०७४।७५ देखि सम्पत्ति कर सुरु गरेको छ। गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०८२ ले घर/संरचना र सो घर/संरचनाले चर्चेको (प्लिन्थ एरिया) जग्गामा सम्पत्ति कर लगाउने व्यवस्था गरेको छ। घर/संरचनाको मूल्यांकनको आधार देहाय अनुसार रहने व्यवस्था गरेको छः

क) घरको आकार, प्रकार, बनोट, आयु, निर्माण सम्पन्न भएको वर्ष र ह्रास मूल्य

ख) घर र जग्गाको प्रचलित बजार मूल्य

ग) घर र जग्गाको व्यवसायिक र आवासीय उपयोगको अवस्था

संभाव्यताः विद्यमान कानूनी व्यवस्थाले घर र घरले चर्चेको जग्गा र अधिकतम सो जग्गा बराबरको थप जग्गामा मात्र सम्पत्ति कर लाग्ने हुँदा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कुल घरधुरी संख्या ११०४१ लाई हालको घरधुरी संख्या अनुमानित गर्दा करिब १२००० घरधुरी अनुमान गरी सबैलाई करको दायरामा ल्याउने हो भने कुल सम्पत्ति करदाता संख्या १२००० कायम गर्न सकिन्छ छ। हालको सम्पत्ति करको दर तथा संकलनको अवस्था हेर्दा प्रति करदाता तपशिल अनुसारको आधारमा कर निर्धारण गर्दा सम्पत्ति कर निम्नानुसार संकलन हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ।

घरको किसिम	घरको संख्या	घरको कर	जम्मा कर रु.
काठको कच्ची, झुपडी घर	३०००	५५	१६५०००
काठको ठाँटी घर	२५००	१२५	३१२५००
चुली घर	२१००	२२५	४७२५००
पक्की घर एक तले	२२००	३०५	६७१०००
पक्की घर दुई तले	१५००	४०५	६०७५००

पक्की घर दुई तले भन्दा माथी	७००	५०५	३५३५००
कुल जम्मा	१२०००		२५८२०००

सुधारका पक्षहरू:

सम्पत्ति कर कार्यान्वयनमा आइसकेको भए पनि सम्भावित सबै करदाता करको दायरामा आइसकेको देखिँदैन। सम्पत्ति करका सम्बन्धमा गाउँपालिकाले सुधार गर्नुपर्ने विषयहरु निम्नअनुसार रहेको देखिन्छः

- गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा हाल भएको सम्पत्ति कर सम्बन्धी प्रावधानलाई विद्यमान संघीय कानुन बमोजिम हुने गरी परिमार्जन गर्ने।
- सम्पत्ति मूल्यांकन दर र सम्पत्ति करको दर पुनरावलोकन गरी यथार्थपरक बनाउने।
- करको दायरामा नआएकालाई सूचनामूलक, जनचेतनामूलक तथा अन्य कार्यक्रमहरु मार्फत् करको दायरामा ल्याउने
- सम्बन्धित करदाताको घर कति फुटको कस्तो गुणस्तरको बाटोले छोएको हो भन्ने सहज तथ्यांक लिने
- सम्पत्ति करका विजकलाई सूचना प्रविधिको माध्यमद्वारा करदातालाई अग्रिम रुपमा जानकारी गराउने पद्धति सुरु गर्ने।
- सम्पत्ति कर र भूमि कर ऐक पटक संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाउने गरि नीतिगत निर्णय गर्ने।

ख. मालपोत वा भूमि कर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाको संशोधित आर्थिक ऐन, २०८२ ले सम्पत्ति कर लगाउने भनी तोकिएको जग्गाबाहेकका अन्य जग्गामा भूमिकर लगाउने व्यवस्था गरेको छ। तर विगत देखि एकिकृत सम्पत्ति कर संकलन भईरहेकोले हाल सम्म बक्यौता रकम मात्र संकलन भईरहेको छ। तर चालु आ.व.का लागि आर्थिक ऐनमा जग्गाको क्षेत्रफलका आधारमा मालपोतको दर निर्धारण गरि रु.७८,७५,००० लाख संकलन हुने अनुमान गरिएकोमा मंसिर १९ गते सम्ममा रु.१८ लाख ३१ हजार ८ सय एकतिस रुपैया सतचालिस पैसा उठिसकेको छ।

गाउँपालिकाले करदाताबाट सम्पत्ति कर र भूमी करको रकम बुझिलिई करदातालाई एकीकृत रुपमा एउटै बिल/रसिद दिनसक्ने प्रावधान अनुरुप हाल उक्त करहरु एकैपटक एकिकृत रुपमा संकलन गरिरहेको छ।

संभाव्यताः गाउँपालिकामा भूमीकर लगाउन योग्य जग्गा र सोको करदाता सम्बन्धी यकिन तथ्यांक उपलब्ध नभएको हुँदा गाउँपालिकाको अनुमानित घरधुरी संख्या १२००० लाई आधार मानी यो करको सम्भाव्यता एकिन गरिएको छ। एक घरधुरीमा एकभन्दा बढी व्यक्तिसँग भूमिकरयोग्य जग्गा हुन सक्ने र सबै जग्गा धनीले घर निर्माण नगरी घडेरी मात्र पनि राख्ने तथा गाउँपालिका बाहिरका बासिन्दाहरुको समेत जग्गा भएको अवस्था समेतलाई ध्यानमा राखी कुल घरधुरी १२००० मा २० प्रतिशत थप गरी कुल १४४०० जना भूमिकरको अनुमानित करदाता रहेका छन्।

कुल भुमिकर करदाता संख्या अनुमानित	१४४००

प्रतिकरदाता औसत भुमिकर अनुमानित	६५०
कुल सम्भाव्य भुमी कर	९३,६०,०००

सुधारका पक्षहरूः

गाउँपालिकामा भूमि तथा करदातासम्बन्धी विस्तृत र यकीन तथ्यांक उपलब्ध छैन । यसकारण भूमि र करदातासम्बन्धी विस्तृत र यकीन तथ्यांक संकलन र नियमित अद्यावधिकरणको व्यवस्था गर्नु भूमिकर सम्बन्धमा प्रमुख आवश्यकताको रुपमा रहेको देखिन्छ। थप सुधारका पक्षहरु देहाय अनुसार छन्ः

- मालपोत कार्यालयबाट तथ्यांक संकलन गरेर अथवा मालपोत कार्यालयसँगको समन्वयमा नयाँ नापी गरेर भूमिसम्बन्धी यकीन र विस्तृत तथ्यांक कायम गर्ने
- आर्थिक ऐनमा गरिएको व्यवस्था कार्यान्वयन गरि भुमि कर संकलन गर्ने।
- सडकहरुको नक्साङ्कन, नामाकरण र लगत कट्टाको व्यवस्था गर्ने
- आर्थिक ऐन परिमार्जन गरी भूमिकर र सम्पत्ति कर अनिवार्य रुपमा एकैपटक उठाइने कानुनी व्यबस्था गर्ने
- भूमिकर लाग्ने जग्गाको मूल्यांकनमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्ने।

ग. घरजग्गा बहाल कर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा उल्लेख गर्दै घर वा जग्गा बहालमा लगाई आम्दानी गरेमा वार्षिक बहाल रकमको १० प्रतिशत कर असुल गर्ने ब्यवस्था गरेको छ। गाउँपालिकाले प्रभावकारी रुपमा यो कर संकलन गर्न सकेको छैन। हालसम्म संस्थागत रुपमा बहालमा बस्ने संस्थाहरूले अन्य निकायको कानुनी प्रावधानका कारण नबुझाई नहुने भएको खण्डमा मात्र बुझाउने गरेको देखिन्छ। चालु आ.व. मा यस शिर्षकबाट करिब रु. ८ लाख ४० हजार उठ्ने सक्ने अनुमान गरिएकोमा मंसिर १९ गते सम्ममा ४ लाख १२ हजार ६ सय बतीस रुपैया चौरानब्बे पैसा संकलन भएको छ।

सुधारका पक्षहरूः

- बहालमा भएका घरजग्गाको लगत संकलन गरी अद्यावधिक गर्ने र सम्पत्ति करसँग आबद्ध गर्ने।
- घरजग्गा बहाल रकम मुल्यांकन गर्न संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा प्रति वर्गफिटका दरले बहाल मूल्य निर्धारण गर्ने र सो वमोजिम बहाल रकम निर्धारण गरी कर संकलन गर्ने।
- बहालकरको दर पुनरावलोकन गर्ने।
- घरजग्गा बहाल कर संकलन कार्यविधि तर्जुमा गर्ने।
- आर्थिक ऐन वा कार्यविधिमा बहाल कर नतिरेमा हुन सक्ने दण्ड सजाय सम्बन्धी स्पष्ट प्रावधान राख्ने।

घ. अन्य कर

घ.१ व्यवसाय कर

हालको अवस्था: गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा व्यवसायहरूलाई व्यवसायको किसिमको आधारमा विभाजन गरी करको दर निर्धारण गरेको छ। करको दर न्यूनतम रु २५० देखि अधिकतम रु ७०,००० सम्म रहेको छ। त्यसैगरि ऐनमा कर नतिरेमा हुन सक्ने दण्ड सजायको व्यवस्था पनि स्पष्ट राखिएको छ ।गाउँपालिकाले विगत आर्थिक वर्षहरु देखि नै व्यवसाय कर उठाउने गरेको देखिन्छ। दर्ता भएका व्यवसायलाई नविकरण गर्ने र करको दायरामा ल्याउन सके व्यवसाय कर उठ्न सक्ने देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरू:

गाउँपालिकाको व्यवसाय कर संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छ।

- व्यवसायको करको लगत संकलन गरी व्यवसाय करको अभिलेखलाई सम्पत्ति करको अभिलेखसंग आवद्ध गर्ने
- एकै प्रकारको व्यवसायलाई व्यवसायमा भएको लगानी तथा कारोवारको आधारमा ठूला, मझौला र साना (क, ख, ग) वर्गमा वर्गीकरण गरी करको दरमा परिमार्जन गर्ने।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा व्यवसाय गर्नको लागि गाउँ कार्यपालिकाबाट व्यवसाय संचालन इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्था अनिवार्य गर्ने।
- व्यवसाय कर संकलन टोली गठन गरी वर्षमा १ पटक व्यवसाय कर संकलन अभियान संचालन गर्ने।
- प्रभावकारी रुपमा व्यवसाय कर संकलनका लागि आन्तरिक राजस्व कार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय तथा उद्योग बाणिज्य संघ आदि कार्यालयहरूसंग आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने। जस्तै आन्तरिक राजस्व कार्यालयले व्यवसाय संचालनका लागि VAT तथा PAN दर्ता एवं नवीकरण गर्दा स्थानीय निकायको व्यवसाय कर चुक्ता अनिवार्य गरिदिएमा कर संकलन प्रभावकारी हुनेछ।
- व्यवसाय दर्ता प्रकृया संगै बन्द भएका व्यवसायहरु नामसारी तथा खारेजी गर्ने कामलाई पनि तिब्रता दिने ।
- व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण सम्बन्धी कार्यविधि बनाउनु पर्ने।

ग.२ जडिवुटी, कवाडी, जिवजन्तु कर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाका बजार क्षेत्रबाट कवाडी संकलन गरी बेचविखन गर्ने व्यवसायहरू भएपनि तिनको तथ्यांक स्पष्ट छैन। अन्य मरेका जीवजन्तु तथा जडिवुटी संकलन तथा बिक्रीका सन्दर्भमा पनि तथ्यांक तथा सूचनाको अभाव देखिन्छ। गाउँपालिकाले कवाडी माल समानमा लाग्ने करका दरहरु निर्धारण गरेको भए पनि हाल सम्ममा संकलन हुन सकेको छैन।

घ. साना सवारी कर

हालको अवस्थाः वर्तमान कानुनले गाउँपालिकालाई टाँगा, रिक्सा, अटो रिक्सा, ईरिक्साको दर्ता तथा नवीकरण तथा सवारी कर संकलन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ। गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा वार्षिक सवारी करको दर तथा साना सवारी साधनको दर्ता तथा नवीकरण दस्तुर निर्धारण गरेको छ । हालसम्म गाउँपालिकाले यो शिर्षकबाट कुनै रकम असुल गरेको छैन भने चालु आ.व.का लागि २ लाख १०हजार अनुमान गरेको छ।

संभावनाः गाउँपालिकाले उल्लेखित बमोजिमका २०० साना सवारीबाट प्रति रिक्सा रु २५०० सवारी कर (दर्ता तथा नवीकरण सहित) लिएमा वार्षिक रु ५००,००० संकलन हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ। आगामी वर्षहरुमा वार्षिक औसत ५० वटा सवारी थप दर्ता भइ राजस्व संकलन हुने सम्भावन देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष	सवारी संख्या	अनुमानित राजस्व रु
२०८२	२००	५००,०००

सुधारका पक्षहरू: सवारी कर संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिन्छ।

- टाँगा, रिक्सा, अटो रिक्सा, ईरिक्साको दर्ता तथा इजाजत कार्यविधि तर्जुमा गर्ने।
- सवारी दर्ता दस्तुर निर्धारण गर्ने तथा वार्षिक सवारी करको दर परिमार्जन गर्ने।

ङ) विज्ञापन कर

हालको अवस्थाः

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सडक, चोक, सार्वजनिक स्थलमा विज्ञापन, प्रचार—प्रसार आदिका लागि राख्न दिने साइन बोर्ड, ग्लो बोर्ड स्टल अदिमा विज्ञापन कर लगाउन सक्नेछ। संघीय कानुन अनुसार यो प्रदेश सरकारसंग बाँडफाँट हुने कर हो । विज्ञापन करको दर निर्धारण तथा संकलन गाउँपालिकाले गरी संकलित रकममध्ये ४० प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई दिनु पर्दछ । चालु आर्थिक वर्षमा विज्ञापन करबाट कति पनि कर रकम अनुमान गरिएको छैन। **संभावनाः**

गाउँपालिका क्षेत्रमा हुने विज्ञापन सामाग्री सम्बन्धी आवश्यक तथ्यांक नभएकाले आगामी आ.व. मा अनुमानित रु. १ लाखसम्म संकलन हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरूः

- विज्ञापनका सामाग्री तथा प्रयोग भएका स्थानका सन्दर्भमा यथार्थ तथ्यांक संकलन गर्ने।
- संकलित विवरण अनुसार विज्ञापन करको दर निर्धारण गर्ने।
- न्यूनतम संकलन हुन सक्ने रकम एकिन गरी ठेक्का अंक निर्धारण गर्ने।
- विज्ञापन बोर्ड स्थापना सम्बन्धी अनुमति दिने कार्यविधि बनाउने।

३.३.२ गैरकर राजस्व

क) बिक्रीबाट प्राप्त रकम

क.१ स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा तथा माटोजन्य वस्तु बिक्री

हालको अवस्थाः केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ ले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ को दफा ६२ क थप गरी गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान राखेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा भएको यस संशोधनसँगै संघीय कानूनमा स्रोत बाँडफाँटको अर्को स्पष्ट कानुनी व्यवस्था नभएसम्म यस शीर्षकको राजस्व गाउँपालिकाको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने देखिन्छ । साविकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको मात्र व्यवस्था भएकोमा यस संशोधनसँगै वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको समेत व्यवस्था भएको छ र आवश्यकता अनुसार यी दुई अध्ययनको सिफारिसका आधारमा स्थानीय तहले ढुंगा, गिटट्, बालुवा, माटो वा स्लेट बिक्री गर्न सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ ।

गाउँपालिका क्षेत्रमा भएका नदी/खोलाहरुका वातावरणीय अध्ययन भएका छैनन् । गाउँपालिकाले वातावरणीय अध्ययन गरी नदीजन्य पदार्थ बिक्री तथा निकासी गर्ने परिमाणको यकिन गर्नुपर्ने र आर्थिक ऐनमा दररेटको व्यवस्था गरि सोहि बमोजिम यस्ता वस्तुहरु विक्रि गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

सुधारका पक्षहरूः

- सम्बन्धित सबै क्षेत्रको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणका अतिरिक्त आवश्यक भए वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन समेत गर्ने
- ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा ठेक्का प्रक्रिया अगाडि बढाउनु पूर्व गाउँसभाबाट बिक्रीको दर परिमार्जन गरी आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिस गरेका मापदण्ड भित्र रहेर उत्खनन् गर्ने कार्य गराउन आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गर्ने
- संकलन कार्यको नियमित रुपमा अनुगमन गरी अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिस गरेको मापदण्डभित्र मात्र रहेर उत्खनन हुने कार्य सुनिश्चित गर्ने ।
- गाउँपालिकाले अर्थिक ऐनमा नियम विपरित गर्ने ठेकदारलाई कारबाही गर्ने र ठूलो परिमाणमा दण्ड जरिवाना गर्न सकिने प्रावधान समावेश गर्ने ।

क.२ सामुदायिक वनको वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त हुने आय

राष्ट्रिय वनलाई सरकारद्धारा व्यवस्थित वन, वन संरक्षण क्षेत्र, सामुदायिक वन, साझेदारी वन, कबुलियती वन र धार्मिक वनको रुपमा व्यवस्थित गर्न र निजि, सार्वजनिक र शहरी वनको प्रवद्र्धन गर्दै वन्यजन्तु, वातावरण,

जलाधार एवम् जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वद्र्धन र सदुपयोग गरी राष्ट्रिय समृद्धिमा योगदान गर्ने कुरा वन ऐन २०७६ को प्रस्तावनामा उल्लेख गरिएको छ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा समेत स्थानीयस्तरमा सामुदायिक, ग्रामिण तथा शहरी वन, धार्मिक, कबुलियती र साझेदारी वनको संरक्षण, सम्बद्र्धन, उपयोग, अनुगमन र नियमन तथा वन उपभोक्ता समितिको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारलाई दिएको छ।

हालैको स्थानीय शासन सञ्चालन ऐनको संशोधनमा यस सम्बन्धी देहाय बमोजिमको व्यवस्था गरेको छः

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ।
- वन पैदावरको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत सम्बन्धित गाउँपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने छ।

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सामुदायिक वन मात्र रहेको देखिन्छ। कूल २० वटा सामुदायिक वनले ४३१८.१६ हेक्टर ओगटेको छ। २० वटा सामुदायिक वनले न्युनतम रु १ लाख मात्रै वार्षिक वन पैदावार विक्रि गरेपनि गाउँपालिका भरिमा वार्षिक २० लाख आम्दानी हुने देखिन्छ। यसको १० प्रतिशत गाउँपालिकामा हुने हो भने वार्षिक न्युनतम २ लाख आन्तरिक राजस्व प्राप्त हुने देखिन्छ।

ख) बहाल विटौरी शुल्क

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले आफुले रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाटवजार र सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग गरेबापत बहाल विटौरी शुल्क लगाउन पाउने कानुनी ब्यवस्था छ। हाल यस गाउँपालिकाले दुई किसिमका बहाल बिटौरी कर संकलन गरिरहेको छः

- आफ्नो रेखदेखमा रहेको सार्वजनिक स्थल, ऐलानी जग्गा वा बाटोको छेउको जग्गाको प्रयोगमा
- सार्वजनिक स्थल, हाटबजार, मेला, जात्रा आदिमा थापेका पसलका अलवा गाउँपालिकाले सार्वजनिक जग्गाहरुको प्रयोग बापत केही क्षेत्रहरुबाट यो शुल्क संकलन गरिरहेको छ। गाउँपालिकाले बहाल विटौरी शुल्क आर्थिक ऐनबाट निर्धारण गरी गत आर्थिक वर्षबाट उठाउन शुरु गरेको छ। चालु आ.व.मा बहाल बिटौरी शुल्क बापत रु. ५२५००० उठाउने लक्ष्य राखेकोमा यस वर्ष मंसिर १९ गते सम्म रु४८७०५.७५ रकम उठेको छ।

संभावनाः बहाल विटौरी शुल्क संकलन सम्बन्धी हालको अवस्था र शुल्क संकलनमा गाउँपालिकाको प्रयास हेर्दा आगामी दिनमा यो शिर्षक बापत बढ्दो दरमा आय संकलन हुने सम्भावना देखिन्छ। त्यसैगरि आगामी आ.व.मा सार्वजनिक जग्गाको प्रयोग गर्ने प्रयोगकर्ताहरुको पहिचान गरि व्यवस्थित रुपमा बहाल विटौरी शुल्क संकलनमा अग्रसर हुनु आवश्यक छ। बहाल विटौरी शुल्क वार्षिक करिब १० लाख सम्म उठ्ने संभावना देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरूः गाउँपालिकाको बहाल विटौरी शुल्कमा सुधार ल्याउनको लागि

- सार्वजनिक जग्गा प्रयोग बापत लिईएको शुल्क लाई एकमुष्ट रुपमा बहाल विटौरी शुल्क अन्तर्गत् गणना गर्ने।
- ऐलानी वा पर्ति जग्गामा बनेका संरचनाहरूको अभिलेख राखी बहाल बिटौरी शुल्कको अभिलेख राख्ने।
- हालसम्म दर्ता कायम नभएका ऐलानी जग्गाको अभिलेख राखी बहाल बिटौरी शुल्क लिन सक्ने सम्भावनाको अध्ययन गरि कार्यान्वयन गर्ने।
- हाट बजारमा हुने पसल तथा व्यापार सम्बन्धी आवश्यक तथ्यांक तथा विवरण संकलन गर्ने।
- संकलित विवरणका आधारमा पसलहरूको वर्गिकरण गरि विटौरी शुल्कको दर परिमार्जन गर्ने र सोही आधारमा संकलन गर्ने।

ग) पार्किङ शुल्क

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ सेवा उपलब्ध गराएबापत पार्किङ शुल्क लगाउन सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ। गाउँपालिकाले बसपार्कमा पार्किङ गर्ने सवारीका लागि पार्किङ शुल्क निर्धारण गरि आथिक ऐनमा समावेश गरेको छ। तर हालसम्म यस सम्बन्धि शुल्क संकलन भएको छैन।

सम्भावनाः हाल यस गाउँपालिका क्षेत्रमा विभिन्न परियाजना मार्फत् सडक निर्माणका काम तिब्ररुपले बढ्दै गईरहेको छ भने यहाँका जनताहरुले समेत नीजि सवारी किन्ने र त्यसको प्रयोग गर्ने दर बढ्दो देखिन्छ। गाउँपालिकाका मुख्य बजारक्षेत्रमा पार्किङ पूर्वाधारको व्यवस्था/विकास गर्नु आवश्यक हुन्छ। हाल भईरहेका पार्किङ स्थलहरुको स्तरोन्नति तथा आवश्यक क्षेत्रमा पार्किङ स्थलहरुको पहिचान तथा निर्माण गर्ने जस्ता योजनाहरु गाउँपालिकाले अगाडी सार्नुपर्ने देखन्छ।

सुधारका पक्षहरूः पालिका क्षेत्रको सुन्दरता कायम राख्दै, सवारी व्यवस्थित गरि स्थानीय बासी लाई सुविधा प्रदान गर्न देहायका कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छः

- गाउँपालिकाका मुख्य बजारक्षेत्रमा पार्किङ पूर्वाधारको व्यवस्था/विकास गर्ने
- हाल भईरहेका पार्किङ स्थलहरुको स्तरोन्नति तथा आवश्यक क्षेत्रमा पार्किङ स्थलहरुको पहिचान तथा निर्माण गर्ने
- पार्किङ शुल्कको दर पुनरावलोकन गरि आवश्यक परिमार्जन गर्ने र शुल्क उठाउन शुरु गर्ने।

घ) नक्सा पास दस्तुर

हालको अवस्थाः स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ७, दफा २७ ले कसैले पनि गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट नक्सा पास नगराई भवन निर्माण गर्नु हुँदैन भन्ने निर्देशन गरेको छ। यस गाउँपालिकाले गाउँपालिकाको गठन भएदेखि नै नक्सापासको शुरुवात गरेको देखिन्छ।

सम्भावनाः यस गाउँपालिका क्षेत्रमा बढ्दो शहरिकण संगै भवन निर्माणमा तिव्रता देखिन्छ। हाल यस क्षेत्रमा प्रायः जसो न्युनतम ८०० देखि अधिकतम १२०० वर्ग फिटका घरहरू निर्माण भईरहेका छन्।

सुधारका पक्षहरूः नक्सापास प्रकृयाले आयआर्जन मात्र नभई भवन निर्माण प्रकृयालाई नियमन समेत गर्ने भएकोले यसलाई प्रभावकारी वनाउने तर्फ पहल गर्न जरुरी देखिन्छ।

- नक्सापासको लागि मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार भवन निर्माण भए नभएको निरन्तर अनुगमन गर्ने।
- घरको तल्ला, बनोट तथा किसिमका आधारमा दस्तुरको दर निर्धारण गरि समयानुकुल परिमार्जन गर्दै जाने।

ङ) व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर (दर्ता, अनुमति, नविकरण दस्तुर)

हालको अवस्थाः स्थानीय तहले एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा ब्यवसायिक तालिम, ट्यूसन, कोचिङ, औषधि पसल, प्लटिङ्ग, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग आदि कार्य गर्नको लागि अनुमति दिन र सो बापत दस्तुर संकलन गर्न सक्छन्।

सम्भावनाः गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालनमा रहेका स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, घ वर्गको निर्माण इजाजत पत्र, सहकारी, विद्यालय आदि अनुमति प्रमाणपत्र दिई नियमित गर्नुपर्ने तथा नयाँ संचालनमा आउन चाहनेलाई इजाजत दिन सकिन्छ। हाल करिव २००० जति उल्लेखित किसिमका व्यवसायीक फर्म, फार्मेसी, निजी विद्यालय, तालिम प्रदायक तथा निर्माण व्यवसायीहरु आदि यस नगरक्षेत्रमा रहेको अनुमान गरिएको छ। त्यस्ता संस्थाहरूलाई दर्ता, अनुमति र नवीकरण गर्दा औसत दस्तुर रु. २,५०० लिइएको खण्डमा प्रति वर्ष करिब रु. ५०,००,००० आय हुने सम्भावना देखिन्छ।

सुधारका पक्षहरूः

- दर्ता तथा अनुमतिका लागि छुट्टै कार्यविधि तर्जुमा गर्ने।
- आर्थिक ऐनमा दर्ता तथा अनुमति दस्तुरको दर परिमार्जन गरि निर्धारण गर्ने।
- नयाँ व्यवसाय वा कारोवार संचालन गर्नुपूर्व दर्ता तथा अनुमति प्रमाणपत्र अनिवार्य गर्ने।
- अनुमति नलिई संचालनमा रहेका व्यवसायलाई नियमित गर्न दण्ड जरिवानाको ब्यवस्था गर्ने।
- गाउँपालिकाले “घ” वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरि लागु गर्ने।

च) सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर

हालको अवस्थाः गाउँपालिकाले विभिन्न किसिमका सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुरको दर आर्थिक ऐन मार्फत निर्धारण गरी कार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडाबाट संकलन गरिआएको छ । आर्थिक ऐनले सिफारिस तथा प्रमाणितको दर न्यूनतम रु १० देखि ३,००० सम्म निर्धारण गरेको छ र यसबाट चालु आर्थिक वर्षमा करिब रु. ५२ लाख ५० हजार अनुमानित गरेको छ भने मंसिर मसान्त सम्ममा यस शिर्षकमा रु. १२ लाख ९० हजार ३ सय संकलन गरिएको छ । गाउँपालिकाले कार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरूबाट यस्तो दस्तुर संकलन गरिआएको छ ।

सम्भावनाः गाउँपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरूबाट वार्षिक करिव १२,००० वटा विभिन्न किसिमका सिफारिस तथा प्रमाणित हुने अनुमान गरिएको छ । वर्तमान दर अनुसार प्रति सिफारिस वा प्रमाणित औषत रु ६०० भएमा वार्षिक सिफारिस तथा प्रमाणित बाट रु ७२,००,००० आय संकलन हुने सम्भावना रहेको देखिन्छ । जसमा सिफारिस दस्तुर रु. ५४,००,०००, व्यक्तिगत घटना दस्तुर रु. ८,००,०००, नाता प्रमाणित दस्तुर रु. ५००,००० र अन्य दस्तुर रु. ५००,००० अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरूः

- सिफारिस वा प्रमाणित गर्नुपूर्व दस्तुर तिरे नतिरेको एकीन गर्ने ।
- दस्तुर नबुझाएसम्म सम्बन्धित अधिकारीले सिफारिस वा प्रमाणित नगर्ने ।
- वडाबाट सकलित दस्तुरहरू शिर्षक सहितको विवरण तयार गर्ने ।

छ) अन्य सेवा शुल्क (फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क)

हालको अवस्थाः हाल गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्कको दर (सर सफाई शुल्कको रुपमा) निर्धारण गरिको छैन ।

सम्भावनाः गाउँपालिकाले तत्कालै आफ्ना मुख्य बजारक्षेत्रहरूमा प्रभावकारी फोहरमैला व्यस्थापन कार्यक्रमसँगै शुल्क संकलन कार्यलाई लागु गर्न सकिन्छ ।

सुधारका पक्षहरूः

- हालको आर्थिक ऐनको ब्यवस्थालाई पुनरावलोकन गरी फोहरमैला ब्यवस्थापन शुल्कको दर उत्पादन हुने फोहरको प्रकार र परिमाणलाई मध्यनजर गर्दै परिमार्जन गर्ने ।
- मुख्य बजार क्षेत्रमा रहेका व्यवसायी, संघ संस्था तथा घरधुरीहरूको लगत तयार गर्ने ।
- यस्तो शुल्क बेग्लै फोहोर मैला व्यवस्थापन शुल्क शिर्षक अन्तर्गत संकलन गर्ने ।

ज) सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आयः

हालको अवस्थाः आफ्नो स्वामित्वमा रहेका घर, भवन तथा मेसीन औजार आदी बहालमा लगाई सो बापत बहाल रकम संकलन गर्नसक्ने प्रावधान रहेको छ । सो अनुरुप यस गाउँपालिकाले देहाय बमोजिको बहाल रकम संकलन गरिरहेको छः

मेसिन औजार बहाल बापतः गाउँपालिकाले आफ्नो स्वामित्वमा रहेका व्याक हो लोडर, रोलर र ट्र्याक्टर, प्रोजेक्टर बहालमा लगाई आय आर्जन गरिरहेको छ ।

सम्भावनाः गाउँपालिकाको स्वामित्वमा भएका सम्पत्तिहरूका बहालबाट आगामी आ.व.मा करिब ५ लाख आम्दानी गर्नसक्ने देखिन्छः

सुधारका पक्षहरूः

- भवन, कोठाको भाडादर निर्धारण गरि बजारको चलनचल्तिको बहाल रकमसंग मेल खाने गरि तोक्ने ।
- आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।

परिच्छेद – चार आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा संकलनको अवस्था

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाले राजस्व परिचालनमा गरेका प्रयासहरू तथा आय संकलनको अवस्थालाई संक्षिप्त व्याख्या गरिएको छ । यसबाट गाउँपालिकाको आय संकलनको लागि संस्थागत क्षमतामा सुधार गर्न गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्ने छ ।

४.१ राजस्व परिचालन सम्बन्धि नीति

- ✓ करदाताको कर तिर्ने क्षमताको आधारमा करको दर निर्धारण गरी सबै करदातालाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।
- ✓ निर्धारित समयभित्र कर बुझाउने करदातालाई केही प्रतिशत कर छुट दिने नीतिलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
- ✓ करदाता सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरी गाउँपालिका र करदाता बीचको सम्वन्धलाई थप सुदृढ बनाउने नीति लिइनेछ ।
- ✓ राजश्व प्रशासनलाई पारदर्शी, जवाफदेही एवं राजश्व चुहावटको शुन्य सहनशिलता सुनिश्चित गर्ने नीति लिईनेछ।
- ✓ स्थानीय उद्योग तथा व्यवसाय प्रवद्र्धन र रोजगारी सिर्जनामा योगदान पुर्याउने किसिमको कर नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

- ✓ कर तथा सेवा शुल्कबाट प्राप्त राजश्वलाई सार्वजनिक सेवा र विकास निर्माणका क्षेत्रमा लगानी गरिने छ
- ✓ आन्तरिक राजस्व परिचालन सम्बन्धमा गाउँपालिकाद्धारा देहाय अनुसारका रणनीतिहरु अवलम्बन गरिनेछ।
- ✓ संस्थागत घरबहाल करलाई ब्यवसायकरसँग आवद्ध गरी उठाउने र ब्यक्तिगत रुपमा बहालकरबाट आयआर्जन गरेका करदाताहरुलाई सम्पत्ति करसँग आवद्ध गरी असुली गरिनेछ।
- ✓ राजस्व परामर्श समितिलाई थप प्रभावकारी बनाउने र राजस्व शाखालाई प्रविधियुक्त र थप जनशक्ति सहित सुदृढीकरण गरिने छ।
- ✓ करदाताहरुसँग निरन्तर अन्तरक्रिया र संवाद गरी समयमा कर तिर्न उत्प्रेरित गरिनेछ। गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा नगर क्षेत्र भित्र घर तथा जग्गा भएका कर्मचारीहरुले आर्थिक वर्ष शुभारम्भमै कर तिरी सबै नागरिकलाई कर तिर्न उत्प्रेरणा गर्ने गराइनेछ।
- ✓ कर, शुल्क, सेवा शुल्क आदिको दर तथा दायरा निर्धारण गर्दा निजी क्षेत्र तथा सरोकारवालाहरुको सहभागिता जुटाईनेछ। कर संकलनमा यथासम्भव सरकारी, निजी क्षेत्र, उपभोक्ता समिति, टोल विकास समिति एवं सहकारी संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ।
- ✓ व्यवसायीहरुले अनलाईन मार्फत आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा बुझाउँदै आएको करलाई गाउँपालिकालाई बुझाउनुपर्ने करसँग समेत आवद्ध गरिनेछ।
- ✓ कर सम्बन्धी सूचनाहरुमा नागरिकहरुको पहुँच पुर्याई राजस्व प्रशासनलाई पारदर्शी गराइनेछ।
- ✓ राजस्वको स्रोत बृद्धि गर्न सघाउ पुर्याउने पूँजीगत लगानीका आयोजनाहरुमा लगानी बृद्धि गर्दै लगिनेछ।

४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता

आय संकलनको संस्थागत व्यवस्था तथा क्षमता गाउँपालिकाको राजस्व संकलन सम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था देहाय अनुसार रहेको छः

- ✓ गाउँपालिकामा राजस्व परामर्श समितिले आवश्यकता अनुसार बैठक गर्ने, करका दर, दायरा सम्बन्धमा शीर्षकगत छलफल गरी स्वीकृतिका लागि सभामा पेश गर्ने गरेको छ।
- ✓ राजस्व शाखामा राजस्व प्रमुख, सहायक पाँचौ र सहायक कम्प्युटर अपरेटर दुईजना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन्।
- ✓ वडा कार्यालयहरुमा वडा सचिव, सामाजिक परिचालक, कार्यालय सहायक सहित सामान्यतया तीन जना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन्।
- ✓ राजस्व संकलनको जिम्मेवारी सहित कार्यरत कर्मचारीहरूका लागि आवश्यकता अनुसार तालिम तथा अभिमुखीकरण कमि रहेको देखिन्छ।
- ✓ स्थानीय तहको राजस्व प्रशासन र व्यबस्थापन सम्बन्धी विषयमा विशिष्टीकृत तालिम, अध्ययन, अवलोकन भ्रमण लगायत क्षमता विकासका कृयाकलापहरु कमै मात्र भएको छ।

राजस्व परिचालन सम्बन्धी संस्थागत संरचना गाउँपालिकामा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६५ अनुसार गाउँपालिका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा राजस्व सम्बन्धी विषयमा परामर्शका लागि सात सदस्यीय स्थानीय राजस्व परामर्श समिति गठन गरिएको छ।

क्र.सं.	नाम	पद	समिति (जिम्मेवारी)
१	लालमति देवी कठरिया	उपाध्यक्ष	संयोजक
२	भानुभक्त भट्ट	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
३	भिम बहादुर चौधरी		सदस्य
४	पार्वती देवी डगौरा थारु		सदस्य
५	अमर बहादुर बिष्ट		सदस्य
६	दिनेश माझी	लेखा अधिकृति	सदस्य सचिव

यस समितिले समय समयमा बैठक गर्ने तथा राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानुनको तर्जुमा गर्ने, राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी गाउँपालिकामा सिफारिस गर्ने लगायत समितिका काम, कर्तव्य र अधिकार क्षेत्रभित्रका कामहरू गर्दै आएको छ। समितिको बैठक बसी गाउँपालिकाले आ.व. २०८२।८३ मा लगाउने विभिन्न कर तथा गैर करहरुको दररेटको सम्बन्धमा शीर्षकगत रुपमा छलफल गरी स्वीकृतिका लागि गाउँ सभामा पेश गर्ने निर्णय गरेको थियो।

गाउँपालिकाको राजस्व सम्बन्धी नीति अनुसार चालु आ.व. २०७५।७६ देखि एकीकृत सम्पत्ति कर लगाउने प्रावधान राखिएको भए पनि संघीय आर्थिक ऐन, २०७५ बाट स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा भएको संशोधनले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सम्पत्ति कर र भूमिकर (मालपोत) छुट्टा छुट्टै लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसै व्यवस्थाको आधारमा गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन, २०७५ मा व्यवस्था भए बमोजिम पनि हाल सम्पत्ति कर नै संकलन गरिरहेको छ।

४.३ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	यथार्थ आय		चालु आ व को प्रस्तावित	चालु आवको मसिर मसान्त सम्म
		२०८०/०८१	२०८१/८२		२०८२/८३
११३१३	सम्पति कर	९०९५२६.२१	१००००००	१०५००००	४२८९६४
११३१४	भुमिकर	३६२७०४४.२८	७५०००००	७८७५०००	१८३१८३१.४७
११३१७	बहाल कर				४१२६३२.९४
११३२२	बहाल विरौटो कर	६०९७५४	५०००००	५२५००००	४८७०५.७५
११६११	व्यवसायले भुक्तानी गर्ने				४९०००
११६९१	अन्य कर				६४४२९१.०२
१४१५१	सरकारी सम्पतिको बहालबाट प्राप्त आय	००	५०००००	५२५०००	१३००००

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	यथार्थ आय		चालु आ व को प्रस्तावित	चालु आवको मसिर मसान्त सम्म
		२०८०/०८१	२०८१/८२		२०८२/८३
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा विक्रि	००	१०००००	१०५०००	१००००
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	४८१०	१०००००	१०५०००	६९००
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	२६१८६५०.०३	५००००००	५२५००००	७३३६७५.८०
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	३४८८२२.७३	१५०००००	१५७५०००	६१८५९.५६
१४२४२	सिफारिस दस्तुर	२६७७४८०	५००००००	५२५००००	१२९०३००
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दस्तुर	६१८४५०	८०००००	८४००००	१७३०००
१४२४५	नाता प्रमाणीत दस्तुर	४०१८६४	५०००००	५२५०००	१५२२००
१४२४९	अन्य दस्तुर	१०८३०७५	२००००००	२१०००००	१८२४२५
१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	००	४०००००	४२००००	१७८२५०
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवना र जफत	२८४९९३४.८९	१०००००	१०५०००	५३०००
१४६११	व्यवसाय कर	१४८५७००	१००००००	१०८५०००	८८२९७०
११३२१	घर बहाल कर	७४४६९२	८०००००	८४००००	
११४५१	सवारी साधन कर	११०००	२०००००	२१००००	
११४५२	पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	००	१०००००	१०५०००	
११४७९	अन्य मनोरन्जन कर	००	१०००००	१०५०००	
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायमा लाग्ने कर	००	१०००००	१०५०००	
११६९१	अन्य कर	२६६०	१०००००	१०५०००	
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	००	००	००	
१४२५४	रेडियो एफ.एम संचालन दस्तुर	००	२५०००	२६२५०	
१४३१३	धरौटी सदर स्याहा	००	१०००००	१०५०००	
१४५११	बीमा दाबी	००	१०००००	१०५०००	
१४५२१	प्रदुषण नियन्त्रण कर	००	१०००००	१०५०००	
१४५२९	अन्य कर	२८५००	१०००००	१०५०००	
१५१११	बेरुजु	१४३००००	२००००००	२१०००००	
३२१२२	गत वर्षको बैंक जमानत	५४६४९३५६.११	१००००००००	३७०७४३०७	

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	यथार्थ आय		चालु आ व को प्रस्तावित	चालु आवको मसिर मसान्त सम्म
		२०८०/०८१	२०८१/८२		२०८२/८३
	जम्मा				

प्रस्तुत तालिकामा विद्यमान कानुनी प्रावधान अनुसार स्थानीय सरकारले लिन पाउने कर तथा गैरकरहरुको आधारभूत अवस्था शीर्षकगत रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन अनुसार उपरोक्त तालिकामा उल्लेखित करका शीर्षकहरुमध्ये चारवटा शीर्षकमा कर संकलन भएको छ।

४.४ बिगत तीन आर्थिक वर्षको यथार्थ आय विवरण

क्र.स.	आय शिर्षक	गत ३ वर्षको आय विवरण			
		२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	
१	आन्तरिक आय		७५६३१३१९.२५	६३५२५४२०.६३	
२	संघीय सरकार		**३३०६४३६५१.८७**	**३६३५६७३९६.९२**	
	सम्मानीकरण		१२७८७५०००	१२७३६२८८०	
	शसर्त अनुदान चालु		१९४०६४२२१.८७	१९०१६६५५९.१२	
	शसर्त अनुदान पुजीगत		११६३०४९	३९८६५२३४	
	बिशेष अनुदान पुजीगत		३३७२८८१	००	
	समपुरक अनुदान		४१६८५००	६१७२७२२	
३	प्रदेश सरकार		**२१५२५४८५.८५**	**२७७०५७७७.३२**	
	सम्मानीकरण		१२२५६०००	१३०८१०००	
	शसर्त अनुदान चालु		३८८६३६.३९	९०८०००	
	शसर्त अनुदान पुजीगत		२४९८७६५.५२	७६०६२६७.१७	
	बिशेष अनुदान		४११६६५५.९४	२४६५४५०.५३	
	समपुरक अनुदान		२२६५४२८	३६४५०५९.६२	
४	राजस्व बाडँफाडबाट प्राप्त		**१२४३८१६४५.२५**	**१३७३६१०५२.२५**	
	कुल आय		**५५२१८२१०२,२२**	**५९२१५९६४७.१२**	

गत आर्थिक वर्षहरुमा कोभिड महामारीका कारण राजस्व संकलनमा गम्भीर असर परेका हुँदा आन्तरिक आयको लक्ष्य प्राप्त हुन समस्या परेको देखिन्छ। त्यसको फलस्वरुप कतिपय शिर्षकमा राजस्व बृद्धि दरमा ऋणात्मक देखिएको छ।

४.५. राजस्व परिचालनमा रहेका सवालहरू

यस गाउँपालिकाले राजस्व अधिकार क्षेत्रभित्रका धैरैजसो सम्भावनाहरु उपयोगमा ल्याएको भएता पनि अन्य कतिपय शीर्षकहरुमा राजस्व संकलन गर्न बाँकी रहेको छ। समग्रमा यस गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनको क्षेत्रमा निम्नअनुसारका प्रमुख सवालहरु विद्यमान रहेको देखिन्छः

क. राजस्व प्रशासनका लागि उपयुक्त संगठन निर्माण तथा क्षमता विकास

राजस्व संकलनलाई प्रभावकारी तथा पारदर्शी बनाउन राजस्व संकलन सम्बन्धी छुट्टै कार्यविधिहरू, आवश्यक जनशक्ति, कार्यस्थल तथा आवश्यक उपकरण सहितको कार्यवातावरण हुनु आवश्यक छ। वडास्तरमा पर्याप्त कर्मचारी तथा प्रविधि नभएको कारण राजस्व सफ्टवेयर भएर पनि हाते बिल प्रयोग गर्ने गरिएको छ। राजस्व शाखाका लागि पर्याप्त स्थानको कमी रहेको देखिन्छ।

राजस्व शाखामा सहायक स्तरका २ जना कर्मचारी कार्यरत छन् । वडा कार्यालयहरुको हकमा एकजना वडा सचिव (सहायक पाँचौं) र एकजना सहायक चौथोस्तरका कर्मचारी कार्यरत रहेको देखिन्छ । कार्यबोझका आधारमा कर्मचारी कम रहेको देखिन्छ ।

ख. तथ्यांक संकलन तथा नियमित अद्यावधिकरणको पद्धति स्थापना

हाल गाउँपालिकामा सम्पत्ति कर, भूमि कर (मालपोत), व्यवसाय कर तथा अन्य कर र गैरकर बुझाउने करदाताको संख्या के कति छ भन्ने यकीन तथ्यांक छैन । एकातिर बिलिङ पद्धतिलाई पूर्णरुपमा कम्प्युटरमा आधारित बनाउनुपर्ने देखिन्छ भने अर्कातिर सबै करदाताको लगत संकलन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । पूर्णरुपमा कम्प्युटरमा आधारित बिलिङ गर्ने परिपाटी भए मात्र कुन शीर्षकमा कर तिर्ने कति करदाता छन् भन्ने यकीन साथ तुरुन्त भन्न सकिने स्थिति रहन्छ र करदाताको लगत संकलन पश्चात् करको दायरामा आउन बाँकी करदाताको संख्याका बारेमा पनि आँकलन गर्न सकिन्छ ।

ग. आन्तरिक आय परिचालन नीति तथा कार्यविधि

गाउँपालिकाले आय परिचालन सम्बन्धी सम्पत्ति व्यवस्थापन, घरबहाल, नदीजन्य पदार्थ बाहेक अन्य क्षेत्रहरुमा समेत कार्यविधि तयार गरी वडा समितिहरूलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्दछ । यसमा आय संकलन गर्ने तरिका, प्रतिवेदन बुझाउने ढाँचा, नगद दाखिला सम्वन्धी ब्यवस्था, अनुगमन जस्ता विषवस्तु पर्दछन् । साथै गाउँपालिकाले हाल आर्थिक ऐनमा समाबेस गरेका शिक्षा तथा स्वास्थ्य विकास कर र बाटो मर्मत, पर्यावरण संरक्षण तथा सवारी दस्तुरको कानूनी बैधतामा पनि प्रश्न उठ्न सक्ने देखिएको छ ।

घ. राजस्वका दर निर्धारण तथा प्रचार प्रसार

गाउँपालिकाले हालको कानुनी व्यवस्था अनुसार राजस्व संकलनका लागि दर निर्धारण गर्दा सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरुसँग पर्याप्त छलफल भइ सभाबाट स्वीकृत भएको करलाई जनस्तरसम्म प्रचार प्रसार भैरहेको छ । जसको फलस्वरुप विगत आर्थिक वर्षमा लक्ष्य अनुरुपको राजस्व संकलन सम्भव भएको हो । गाउँपालिकाले करदातालाई तिर्नुपर्ने कर रकम सम्बन्धी जानकारी उपलब्ध गराउन अग्रिम सूचना सम्प्रेषण गर्ने विधिको उपयोगसँगै करदाता शिक्षामा पर्याप्त ध्यान दिए पनि गत आर्थिक वर्षमा कोरोना महामारीका कारण लक्ष्यमा पुग्न सकेन ।

ङ. समन्वय संयन्त्र

राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति निर्माण, शुल्क तथा दस्तुरको दर निर्धारण, राजस्व संकलन विधि निर्धारण जस्ता कार्यमा सम्बन्धित आन्तरिक तथा बाह्य निकायहरूसँग प्रभावकारी समन्वयको खाँचो देखिन्छ । यसका लागि राजस्वका आधार निर्धारण तथा दरहरूमा परिमार्जनका लागि राजस्व परामर्श समितिको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक हुन्छ । आय संकलनमा वडा समितिको भूमिकालाई स्पष्ट व्याख्या गरी वडा र राजस्व शाखाबीच निरन्तर समन्वयको खाँचो देखिन्छ । त्यसैगरी रोयल्टी लगायतका राजस्व बाँडफाँड सम्बन्धमा नेपाल सरकारसँग, सवारी साधन कर तथा घरजग्गा रष्ट्रिेशन दस्तुरको बाँडफँटका लागि प्रदेश सरकारसँग र विगत बर्षहरुको राजस्व बाँडफाँटका लागि जिल्ला समन्वय समितिसँग पर्याप्त समन्वय कायम नहुँदा ती निकायबाट गाउँपालिकामा प्राप्त हुने स्रोत नियमित रुपमा प्राप्त हुन सकेको देखिदैन ।

च. चुहावट नियन्त्रण, पारदर्शिता र जवाफदेहिता

आयको संकलन अवस्थाका अनुगमन गरी राजस्व चुहावट भएको पाइएमा त्यसलाई नियन्त्रण गर्न तत्काल आवश्यक कार्य गर्नु पर्दछ । गाउँपालिकाले आय व्ययको विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशमा ल्याउनु, करदातासँग निरन्तर संवाद गर्नु, सूचना प्रविधि

तथा सामाजिक मिडियामार्फत् राजस्व र खर्चको विवरणबारे जनता तथा सरोकारवालालाई जानकारी गराउनु यस दिशातर्फको केही सकारात्मक प्रसारहरू हुन सक्दछन् ।

छ. राजस्व क्षेत्र दर निर्धारण तथा प्रचार प्रसार

नपाले हालको कानूनी ब्यवस्था अनुसार राजस्व संकलनकोलागि निर्धारण गरेको शिर्षक र दर बारे प्रभावकारी प्रचारप्रसार तथा करदातालाई आवश्यक राजस्व शिक्षा कार्यक्रम संचालनको आवश्यकता देखिन्छ । समयमा राजस्व नतिरेमा दण्ड जरिवाना लाग्ने प्राधान राखि यस बारे प्रचार प्रसार गर्नु पर्दछ ।

ज) तथ्याङ्कमा आधारित अभिलेख तथा स्रोतहरुको प्राथमिकीकरण

कर तथा राजस्व सम्बन्धि यसको दायरा र क्षेत्रका सम्बन्धमा आवश्यक विवरण, जानकारी तथा अभिलेख गाउँपालिकामा छैन । गाउँपालिकाले संकलन गर्न सक्ने विभिन्न कर, शुल्क तथा दस्तुरका दायरा तथा दरहरुको विवरण आवधिकरुपमा अद्यावधिक गरि राजस्व का विभिन्न स्रोतहरुको प्राथमिकिकरणका आधारमा नयाँ स्रोतहरुको पहिचान तथा विद्यमान स्रोतहरुको दायरा विस्तार गर्दै राजस्व परिचालन चुस्त दुरुस्त पार्नु पर्दछ ।

परिच्छेद —पाँचः राजस्व सुधार कार्ययोजना

यस परिच्छेदमा सूचना विश्लेषण तथा सहभागितामूलक छलफलबाट तयार पारिएको गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाले कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने विश्वास लिइएको छ।

५.१ गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना

गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारीका सन्दर्भमा सर्वप्रथम प्रारम्भिक कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । गाउँपालिकाको आयोजना र परामर्शदातृ निकायको सहजीकरणमा सम्पन्न उक्त कार्यशालामा गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष लगायत कार्यपालिका सदस्यहरू, गाउँपालिका कार्यालय तथा वडाका कर्मचारीहरू, प्रमुख राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरू लगायतका व्यक्तिहरूको सहभागिता रहेको थियो । कार्यशालामा सहभागीहरू तीनवटा समूहमा बसी समूह अभ्यास गरी राजस्व सुधारको मस्यौदा कार्ययोजना तयारी तथा प्रस्तुती गरिएको थियो । परामर्शदाताद्वारा संकलित अन्य सूचना तथा विश्लेषणबाट आएका नतिजाहरूलाई समेत समावेश गरी गाउँपालिकाको देहाय बमोजिमको राजस्व सुधार कार्ययोजना गरिएको छ ।

सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	लक्ष्य	समयावधि	जिम्मेवारी
क. राजश्वका स्रोतहरुको परिचालन तथा दर निर्धारणमा सुधार			
भुमिकर/मालपोत	प्राप्त अभिलेख नियमित अद्यावधिक गर्ने र भुमिकरको दर निर्धारण गर्ने		
मालपोत कार्यालयबाट जग्गाको अभिलेख प्राप्त गर्ने		२०८२ पौस मसान्त सम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
वडागत रुपमा सम्पुर्ण जग्गाको अभिलेख राख्ने र नियमित अद्यावधिक गर्ने		२०८२ चैत्र मसान्त सम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
जग्गाको पुनवर्गिकरण गरी मुल्यांकनको आधार वैज्ञानिक		०८२ ैास	नगर उपप्रमुख,

सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	लक्ष्य	समयावधि	जिम्मेवारी
बनाउने		मसान्त सम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
जग्गाको मुल्यको आधारमा मालपोत तथा भुमिकरको दर निर्धारण गर्ने		०८२ असार मसान्तसम्म	राजस्व परामर्श समिति, राजश्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सम्पत्ति कर	सम्पत्ती कर सम्बन्धि कार्यविधि तयारी गरी मालपोत र सम्पत्ती कर एकै पटक लिन सकिने व्यवस्था गर्ने		
हालको एकिकृत व्यवस्थामा रहेको करदाताको अभिलेख अनुसार सम्पत्ति करको करदाता पहिचान गर्ने		०८२ असार मसान्तसम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि तयार गर्ने		०८२ असार मसान्तसम्म	राजस्व परामर्श समिति, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सम्पत्ति कर सम्बन्धि जनचेतना शिविर संचालन गर्ने		२०८३ जेठ मसान्तसम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
मालपोत र सम्पत्ति कर एकै पटक लिन सकिने भनि आर्थिक ऐनमा उल्लेख गर्ने		०८१ असार मसान्तसम्म	नगर उपप्रमुख, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
घरजग्गा बहाल कर	घरबहाल कर पुनरावलोकन गरि दायरा बृद्धि गर्ने		
संरचनाको प्रकार र स्थानको आधारमा न्युनतम बहाल मुल्य निर्धारण गर्ने		२०८२ असार मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
घरजग्गा बहाल करको दर पुनरावलोकन गरी आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने		२०८२ असार मसान्त सम्म	गाउँपालिका उपाध्यक्ष, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सम्पत्तिको अभिलेखमा बहालमा भएका घरजग्गाको लगत अद्यावधिक गरी घरजग्गा बहाल कर रकम निर्धारण तथा असुल गर्ने		०८२ साउनदेखि	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख, वडा सचिवहरु
व्यवसाय कर	व्यवसायको कारोवारको परिमाणका आधारमा कर निर्धारण गरि कर संकलन गर्ने		
सम्भाव्य व्यवसाय करदाता सबैको विवरण संकलन गरी नियमित अद्यावधिक गर्ने		०८२ पौस मसान्तसम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख, वडा सचिवहरु
अनलाइन प्रविधिबाट व्यवसाय दर्ता अभिलेख राख्ने		०८२ असार मसान्तसम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख, वडा सचिवहरु
लगानी, कारोवारको प्रकृति, कारोवारको परिमाणका आधारमा करको दर निर्धारण गर्ने		०८२ जेठ मसान्तसम्म	नगर कार्यपालिका, नगरसभा, नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
वार्षिक रुपमा नयाँ व्यवसाय दर्ता तथा नविकरणका लागि शिविर संचालन गर्ने		०८२ असार	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य पदार्थको	छिमेकी		

सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	लक्ष्य	समयावधि	जिम्मेवारी
विक्रि	पालिकाहरुसँग समन्वय गरि वातावरणीय परिक्षणका आधारमा नदीजन्य पदार्थको उत्खनन शुरु गर्ने व्यवस्था गर्ने		
वातावरणीय परिक्षण गर्ने र विक्रिदर आर्थिक ऐनमा उल्लेख गर्ने		०८२ असार सम्म	अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा राजस्व अधिकृत
नदीजन्य पदार्थको व्यवस्थित उत्खनन तथा विक्रिका लागि अनुगमन समितिबाट नियमित अनुगमन गर्ने		निरन्तर	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजस्व शाखा प्रमुख तथा गाउँ कार्यपालिका
अन्य गाउँपालिकासँग सिमा जोडिएको क्षेत्रमा आउने समस्या समाधानका लागि अन्य निकाय, प्रदेश सरकार, जिल्ला समन्वय समिति, सिमा जोडिएका स्थानीय सरकार आदिसँग समन्वय गर्ने, अनुगमनलाई नियमित र प्रभावकारी बनाइ वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनले सिफारिस गरेको परिमाण तथा प्रावधानहरुको पालना सुनिश्चित गर्ने		०८२ असार	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजस्व शाखा प्रमुख तथा गाउँ कार्यपालिका
वन पैदावार	सामुदायिक वनको वन पैदावार विक्रि बापतको रकम लिन शुरुवात गर्ने		
सामुदायिक वन पैदावार विक्रिबाट प्राप्त हुने रकमको १० प्रतिशत रकम गाउँपालिकामा जम्मा हुने व्यवस्था आर्थिक ऐनमा उल्लेख गर्ने		०८२ असार	गाउँपालिका उपाध्यक्ष, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सामुदायिक वनसँग समन्वय गरि वन पैदावार विक्रि सम्बन्धि तथ्यांक संकलन र नियमित अद्यावधिक गर्ने		०८२ असार	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सामुदायिक वनको पैदावार विक्रि बापत प्राप्त हुने रकमको १० प्रतिशत रकम सम्बन्धित शिर्षकमा दाखिला गर्ने		०८२ साउनदेखि	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सेवा शुल्क	सम्भावित सेवाशुल्क व्यवस्थापन गर्ने		
सेवा शुल्क लिन सकिने क्षेत्रहरु (अतिथि गृह, सभाहल, औद्योगिक क्षेत्र, बसपार्क, हाटबजार तथा सार्वजनिक जग्गाको लिज, कृषि उपज संकलन केन्द्र, कोल्ड स्टोर तथा अन्य) पहिचान गर्ने र पहिचान भएका आयोजना मध्ये स्वलगानीमा संचालन गर्ने आयोजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने		०८२ असारसम्म	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सार्वजनिक निजि साझेदारीमा सम्पन्न गर्न सकिने आयोजना छनौट गरि कार्यान्वयन प्रकृया अघि बढाउने			राजस्व अधिकृत, योजना अधिकृत
गाउँपालिकाले उपलब्ध गराउने सेवा शुल्कको दरमा समसामयिक परिमार्जन गर्ने			गाउँपालिका उपाध्यक्ष
दर्ता नविकरण	दर्ता नविकरण तथा इजाजत कार्यविधि तयार गरि कार्यान्वयन गर्ने		
विद्यालय स्थापना, घ वर्गको ठेक्का इजाजत, एफ.एम रेडियो संचालन, स्थानीय स्तरमा संचालित उद्योग, व्यापारिक फर्म आदिको दर्ता तथा नविकरण कार्यविधि तर्जुमा गर्ने		०८२ असार	गाउँपालिका उपाध्यक्ष, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर	सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुरमा समयानुकुलन पुनरावलोकन		
सिफारिस तथा अन्य सेवाको शुल्कको दर पुनरावलोकन गरि आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्ने		प्रत्येक आ.व.को असार	गाउँपालिका उपाध्यक्ष, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख

सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	लक्ष्य	समयावधि	जिम्मेवारी
	गर्ने	मसान्त	
ख. राजश्व परिचालन नीतिमा सुधार			
नीतिगत व्यवस्था	आर्थिक ऐन तथा कर नीतिमा वार्षिक सुधार गर्ने		
वार्षिक रुपमा आर्थिक ऐनको पुनरावलोकन गर्ने र व्यवहारिक नदेखिएका प्रावधानहरुलाई वार्षिक रुपमा परिमार्जन गर्दै जाने		प्रत्येक आ.व.को असार पहिलो साता	गाउँपालिका उपाध्यक्ष, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
प्रगतिशिल करको दर, मुल्य र महत्वको आधारमा करको दर निर्धारण, समयानुकुल परिमार्जन गर्ने			गाउँपालिका उपाध्यक्ष, राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
सांगठनिक स्वरुप	राजस्व शाखामा कामको चाप अनुसार जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने		
राजस्व सम्बन्धि कामको चाप र आवश्यकता अनुसार वडा कार्यालय देखि राजस्व शाखामा कर्मचारीको मिलान गर्ने		२०८२ असार	गाउँ कार्यपालिका, गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
ग. कर, शुल्क तथा दस्तुरको दायरा र असुली प्रणालीमा सुधार			
सुचना तथा प्रचार प्रसार	करदातालाई समयमा कर तिर्न उत्प्रेरित गर्ने		
पत्रपत्रिकाबाट कर सम्बन्धि चेतनामुलक सुचना प्रवाह गर्ने		२०८२ साउन देखि	राजस्व अधिकृत
टेण्डर, विज्ञापन लगायतका सुचनाहरु छापा तथा विद्युतीय लगायतका प्रभावकारी तथा सान्दर्भिक माध्यमबाट प्रसारण गर्ने		०८२ साउन	गाउँ कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
राजस्व असुलिमा पारदर्शिता तथा जवाफदेहिता	राजस्व दररेटमा पारदर्शिता कायम गर्ने		
नागरिक वडापत्रको व्यवस्था तथा अद्यावधिक गर्ने		०८२ साउन	गाउर कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
हरेक वर्ष समयानुकुल करको दरमा अद्यावधिक गर्ने		०८२ असार	गाउँपालिका उपाध्यक्ष, राजस्व अधिृकत वा शाखा प्रमुख
करदाताको पहिचान तथा अभिलेख	करदाताको पहिचान गरि अभिलेखिकरण गर्ने		
वर्गिकृत करदाता तथ्यांक संकलन		०८२ चैत्र मसान्त	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
प्रत्येक परिवारको पालिका क्षेत्रभित्र भएका घरजग्गाको लगत संकलन		०८२ चैत्र मसान्त	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
विद्युतीय प्रविधिको प्रयोगबाट सबै प्रकारका करदाताको अभिलेख राख्ने र अद्यावधिक गर्दै जाने		०८२ साउनदेखि	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख
राजस्व असुली रणनीति	करदातासम्म पुगेर कर उठाउने नीति		
विभिन्न संचार माध्यमबाट कर सम्बन्धि चेतनामुलक प्रचार प्रसार गर्ने		०८२ भदौ	राजस्व अधिकृत वा शाखा प्रमुख

सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	लक्ष्य	समयावधि	जिम्मेवारी
कर उठाउने टोली खटाइ कर शिविर तथा व्यवसाय दर्ता नविकरण शिविर संचालन गर्ने	अवलम्बन गर्ने	०८३ बैशाख	राजस्व शाखा, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
राजस्व चुहावट नियन्त्रण	राजस्व चुहावट नियन्त्रण गरि आन्तरिक श्रोतको संरक्षण गर्ने		
करदाताको अभिलेख वार्षिक रुपमा अद्यावधिकरण गर्ने		तेश्रो चौमासिकमा	राजस्व शाखा प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
करदाता पहिचान तथा निरिक्षण गरि चुहावट भए नभएको यकिन गर्ने, चुहावट भएको पाइएमा कारवाही गर्ने		तेश्रो चौमासिकमा	राजस्व शाखा प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
घ. अनुगमन			
अनुगमन मुल्यांकन	कर सम्बन्धि नीति, कानुन तथा संरचनाको अध्ययन गरि समयानुकुलन बनाउने		
सम्बन्धित शाखा वा समितिले वडादेखि गाउँपालिकाको सबै शाखा तथा सम्पूर्ण सरोकारवाला निकायमा स्थलगत निरिक्षण गर्ने, करको महत्व बुझाउने, सुझाव संकलन गर्ने		हरेक आ.व. को तेश्रो चौमासिक	राजस्व अनुगमन समिति, राजस्व शाखा प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
आन्तरिक लेखापरिक्षण			
चालु आ.व.मा भए गरेका कर असुलीको आन्तरिक एवम् अन्तिम लेखापरिक्षणबाट आएका सुझावहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने		हरेक आ.व.को तेश्रो चौमासिक	राजस्व शाखा प्रमुख, आलेप अधिकृत

परिच्छेद —छः आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण

मूलतः विगत तीन वर्षको यथार्थ आय तथा गाउँपालिकाको राजस्व अधिकार र हालको आय संकलन अवस्थाको आधारमा यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ। महालेखा परिक्षकले स्वीकृत गरेको एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ को आधारमा आय प्रक्षेपण गरिएको छ। यसले गाउँपालिकाको आय बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ।

६.१ राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा राजस्व प्रक्षेपण

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पश्चात् आगामी तीन वर्ष (आ.व. २०८२।८३ देखि २०८४।८५) को लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छायो आय अनुमान राजस्व सुधार योजनामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरूको आधारमा गरिएको छा।धेरैजसो शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण प्राप्त तथ्यांकमा आधारित छ भने भविष्यमा आयका आधारको दायरा बढ्न गई सोबाट हुने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ। त्यसैगरि केही शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण गर्दा विगतको आय संकलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ।

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य आय (रु हजारमा)	प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित आय (रु हजारमा)
क	**आन्तरिक आय तर्फ**			
११३१३	सम्पत्ती कर	२५८२	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	२८४०.२

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य आय (रु हजारमा)	प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित आय (रु हजारमा)
११३१४	भुमिकर (मालपोत)	९३६०	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१०२९६
११३२१	घरबहाल कर	१५०	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१६५
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	१०००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	११००
११४५१	सवारी साधन कर (साना सवारी दर्ता, वार्षिक सवारी कर)	१००	कुल सम्भावनाको ५० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	११०
११४७२	विज्ञापन कर	१००		११०
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेसन दस्तुर	५०००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	५५००
११६१४	रेडियो, एफ.एम संचालन दस्तुर	१००		११०
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	१५०	कृषि तथा पशुजन्य व्यवसायमा प्रोत्साहन गर्दै जाने नेपाल सरकारको नीति भएको हुँदा यस सम्बन्धि कर निरुत्साहन गर्दै जाने	१६५
११६३२	ओखेटोपहारमा लाग्ने कर			
११६९१	अन्य कर	२५०		२७५
१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय	५००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	५५०
१४२११	कृषि उत्पादनको विक्रिबाट प्राप्त रकम	१००		११०
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	५००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	५५०
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	७२००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	७९२०
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	६००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	६६०
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	५५०	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	६०५

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य आय (रु हजारमा)	प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित आय (रु हजारमा)
१४२४९	अन्य दस्तुर	५००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	५५०
१४३१२	प्रशासनिक जरिवाना र जफत	७००		७७०
१४६११	व्यवसाय कर	१०००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	११००
ख	**राजस्व बाँडफाँट तर्फ**			
	बाँडफाट भइ प्राप्त हुने आय	१३७३६१.०५२	राजस्व बाँडफाँट बापत चालु आवका लागि संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुमान र आगामी आव.हरुमा १० प्रतिशतका दरले बृद्धि अनुमान	१५१०९७.१५७२
ग	**अनुदान तर्फ**			
	संघीय सरकार	३६३५६७.३६९		३९९९२४.१०५९
१३३११	समानीकरण अनुदान	१२७३६२.८८०	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	१४००९९.०८
१३३१२	सशर्त अनुदान चालु	१९०१६६.५५९	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	२०९१८३.२१४९
१३३१४	समपुरक अनुदान	६१७२.७२२	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	६७८९.९९४२
१३३२१	सशर्त अनुदान पुँजिगत	३९८६५.२३४	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	४३८५१.७५७४
	प्रदेश सरकार			
	समानीकरण अनुदान	१३०८१	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	१४३८९.१
	शसर्त अनुदान चालु	९०८	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	९९८.८
	शसर्त अनुदान पुँजिगत	७६०६.२६७	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	८३६६.८९३७
	विषेश अनुदान	२४६५.४५०	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	२७११.९९५
	समपुरक अनुदान	३६४५.०५९	आगामी आ.व.को सिलिङमा १० प्रतिशतले बृद्धि हुने अनुमान	४००९.५६४९
घ	**जन सहभागिता तर्फ**			

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य आय (रु हजारमा)	प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित आय (रु हजारमा)
१४५२३	जन सहभागिता	००	विगत देखि हालसम्म जनसहभागिताको अभिलेख नभएको हुँदा आगामी दिनमा पनि यसको अनुमान गरिएको छैन	

६.२ गाउँपालिकाको आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजस्व प्रक्षेपण

आय शिर्षकको संभाव्य आधार तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधार मानी गाउँपालिकाको आगामी ३ वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। प्रक्षेपणको लागि राजस्व संकेत वर्तमानमा सिफारिस गरिएको लेखा कोडको आधारमा गरिएको छ। माथिका अध्यायहरूमा प्रस्ताव गरिए अनुसार ऐनले दिए बमोजिम करका दायरा विस्तार गर्न सकेको खण्डमा निम्न तालिकामा दिए अनुसार गाउँपालिकाको आय वृद्धि हुने देखिन्छ।

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	चालु आवको प्रस्तावित आय	चालु आवको मंसिर मसान्त सम्मको यथार्थ	आगामि तीन वर्षको प्रक्षेपण		
			२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६
११३१३	सम्पति कर	१०५००००	४२८९६४	११५५०००	१२७०५००	१३९७५५०
११३१४	भुमिकर	७८७५०००	१८३१८३१.४७	८६६२५००	९५२८७५०	१०४८१६२५
११३२१	घरबहाल कर	८४००००	००	९२४०००	१०१६४००	१११८०४०
११३२२	बहाल विरौटो कर	५२५०००	४८७०५.७५	५७७५००	६३५२५०	६९८७७५
११४५१	साना सवारी साधन कर	२१००००	००	२३१०००	२५४१००	२७९५१०
११४७२	विज्ञापन कर			०	०	०
११६१३	व्यवसाय रजिस्ट्रेशन दर्ता नविकरण कर	४२००००	१७८२५०	४६२०००	५०८२००	५५९०२०
११६१४	रेडियो एफ एम संचालन कर	२६२५०	००	२८८७५	३१७६२.५	३४९३८.७५
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	१०५०००	००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
११६३२	ओखेटोपहारमा लाग्ने कर	००	००	०	०	०
११६९१	अन्य कर	१०५००००	६४४२९१.०२	११५५०००	१२७०५००	१३९७५५०
१४१५१	सरकारी सम्पतिको बहालबाट प्राप्त आय	५२५०००	१३००००	५७७५००	६३५२५०	६९८७७५

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	चालु आवको प्रस्तावित आय	चालु आवको मंसिर मसान्त सम्मको यथार्थ	आगामि तीन वर्षको प्रक्षेपण		
			२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६
१४२११	कृषि उत्पादनको विक्रिबाट प्राप्त कर	१०५०००	००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१४२१२	सरकारी सम्पतिको विक्रिबाट प्राप्त कर	१०५०००	००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१४२१३	अन्य बिक्रिबाट प्राप्त कर	१०५०००	००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क	१०५०००	१००००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	१०५०००	००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१४२२९	अन्य प्रशासनिक शुल्क	००	००	०	०	०
१४२४१	पार्कीङ्ग शुल्क	००	००	०	०	०
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	१५७५०००	६१८५९.५६	१७३२५००	१९०५७५०	२०९६३२५
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	५२५०००००	१२९०३००	५७७५००००	६३५२५०००	६९८७७५००
१४२४४	ब्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	८४००००	१७३०००	९२४०००	१०१६४००	१११८०४०
१४२४५	नाता प्रमाणीत दस्तुर	५२५०००	१५२२००	५७७५००	६३५२५०	६९८७७५
१४२४९	अन्य दस्तुर	२१०००००	१८२४२५	२३१००००	२५४१०००	२७९५१००
१४३१२	प्रशासनिक कर	१०५०००	५३०००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१४५११	बिमा दाबी प्राप्ति	१०५०००	००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१५५२९	अन्य राजस्व	१०५०००	००	११५५००	१२७०५०	१३९७५५
१४६११	व्यवसाय कर	१०५००००	१७८२५०	११५५०००	१२७०५००	१३९७५५०
	जम्मा					

यस अध्ययनका आधारमा आगामी तीन आ.व.मा गाउँपालिकाको आय संरचना देहाय अनुसारको हुने प्रक्षेपण गरिएको छः

क्र.स.	आय शिर्षक	आगामी तीन वर्षको प्रक्षेपण				
		२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ यथार्थ	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५
१	आन्तरिक आय	७५६३१३१९.२५	६३५२५४२०.६३	६८७०५५५७	७२१४०८३४.८५	७५७४७८७६.५९
२	संघीय सरकार				०	०
	सम्मानीकरण	१२७८७५०००	१२७३६२८८०	१३८५०००००	१४५४२५०००	१५२६९६२५०

क्र.स.	आय शिर्षक	आगामी तीन वर्षको प्रक्षेपण				
		२०८०/८१ यथार्थ	२०८१/८२ यथार्थ	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५
	शसर्त अनुदान चालु	१९४०६४२२१.८७	१९०१६६५५९.१२	२१८८०००००	२२९७४००००	२४१२२७०००
	शसर्त अनुदान पुजीगत	११६३०४९	३९८६५२३४.९०	२४१५०००००	२५३५७५०००	२६६२५३७५०
	बिशेष अनुदान	३३७२८८१	००	९२०००००	९६६००००	१०१४३०००
	समपुरक अनुदान	४१६८५००	६१७२७२२	३३३०००००	३४९६५०००	३६७१३२५०
३	प्रदेश सरकार				०	०
	सम्मानीकरण	१२२५६०००	१३०८१०००	१३३२५०००	१३९९१२५०	१४६९०८१२.५
	शसर्त अनुदान चालु	३८८६३६.३९	९०८०००	३०००००००	३१५०००००	३३०७५०००
	शसर्त अनुदान पुजीगत	२४९८७६५.५२	७६०६२६७.१७	२००००००	२१०००००	२२०५०००
	बिशेष अनुदान	४११६६५५.९४	२४६५४५०.५३	७५०००००	७८७५०००	८२६८७५०
	समपुरक अनुदान	२२६५४२८	३६४५०५९.६२	४५०००००	४७२५०००	४९६१२५०
४	राजस्व बाडँफाडबाट प्राप्त	१२४३८१६४५.२५	१३७३६१०५२.२५	९१३७०७०००	१५३६९५२६५.२	१६१३८००२८.४
५	बेरूजु	१४३००००	२२८०६७	२१०००००	२२०५०००	२३१५२५०
६	बैक मौज्दात	५४६४९३५६.११	४५२१६२१४.१३	३७०७४३०७	३८९२८०२२.३५	४०८७४४२३.४७
७	दायित्व	००	००	००	००	००
८	जनसहभागिता	००	००	००	००	००
	जम्मा	**५५२१८२१०२.२२**	**५९२१५९६४७.१२**	**९१३७०७०००**	**१०००५२५३७२**	**१०५०५५१६४१**
	कुलआयमा आन्तरिक आयको हिस्सा					

परिच्छेद सातः अपेक्षित नतिजा

जोशीपुर गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा कार्यालयको अभिलेख, बिभिन्न पदाधिकारीहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त सुझावहरु तथा नीजिक्षेत्र लगायत अन्य सरोकारवालाहरुसँगको छलफल र यस गाउँपालिकाको विगत नीति तथा कार्यक्रमका आधारमा तयार गरिएको यस राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अपेक्षित उपलब्धिको बारेमा यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको छ।नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, केही नेपाल ऐन संशोधन गर्न बनेको ऐन, २०७५, अन्तरसरकारी वित्त ब्यवस्थापन ऐन, जोशीपुर गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेटको अध्ययन तथा जनप्रतिनिधि, अन्य सरोकारवाला प्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त सुझावका आधारमा पाँच वर्षीय राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गरिएको छ। सहभागितामुलक छलफल र उपलब्ध सूचनाहरुका आधारमा

तयार गरिएको यस कार्ययोजनाले पहिचान गरेका कार्यहरुहरुलाई समयमा कार्यान्वयन गर्न सकेमा राजस्व संकलनमा उल्लेख्य बृद्धि भई देहाय बमोजिमको नतिजा हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छ।

- ❖ स्थानीय राजश्व परामर्श समितिबाट आगामी आर्थिक वर्षहरुमा अनुमान गरिने राजश्वको अनुमान बढि यर्थाथपरक भएको हुनेछ।
- ❖ गाउँपालिका र करदाताहरु बिचको सम्बन्ध थप सुधार भएको हुनेछ र सहकार्यमा अभिबृद्धि भएको हुनेछ।
- ❖ गाउँपालिकाको राजश्व प्रशासनको क्षमता अभिवृद्धि र राजश्व प्रशासन करदाता मैत्री भएको हुनेछ।
- ❖ गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्वको थप श्रोत पहिचान हुनेछ।
- ❖ गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा बढोत्तरी हुनेछ।

परिच्छेद आठः अनुगमन तथा मूल्यांकन

जोशीपुर गाउँपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजनाले निर्धारण गरेको अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न कार्ययोजनामा तय गरिएका कार्यनीति र कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय राजश्व परामर्श समितिलाई बढी जिम्मेवारी बनाईनेछ। साथै स्थानीय राजश्व परामर्श समितिलाई सहजीकरण गर्न गाउँपालिकाको अध्यक्षको संयोजकत्वमा राजश्व सुधार कार्ययोजनाको प्रगति सम्बन्धी अनुगमन गर्न एक अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गठन गरिनेछ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिको संरचना देहाय बमोजिम रहेको छ।

गाउँपालिका अध्यक्ष	संयोजक
उपाध्यक्ष	उपसंयोजक
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
आर्थिक विकास समिति संयोजक	सदस्य
प्रतिनिधि, उद्योग बाणिज्य संघ	सदस्य
प्रतिनिधि, नागरिक समाज वा टोल विकास संस्था	सदस्य
राजश्व शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

उद्योग बाणिज्य संघ र नागरिक समाजको तर्फका प्रतिनिधित्व गर्ने सदस्यलाई यस समितिले निर्णय गरी सदस्यका रुपमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

कार्यपालिकाले आवश्यकता ठानेमा अन्य विषय विज्ञ व्यक्तिहरुलाई पनि आमन्त्रित सदस्यका रुपमा समितिमा राख्न वा समितिको बैठकमा बोलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव लिन सक्नेछ। अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिको बैठक कम्तिमा चौमासिक रुपमा बस्नेछ तर समितिले आवश्यकता ठानेमा आवश्यकता अनुसार जतिपटक पनि बैठक बस्न सक्नेछ। अनुगमन समितिले निम्नानुसार कार्य गर्नेछ।

- ❖ राजश्व सुधार कार्ययोजनामा समाबेश भएका क्रियाकलापहरुका लागि आवश्यक पर्ने बजेटको ब्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने र गाउँसभाबाट परित गराउने।

- ❖ सबै क्रियाकलापहरुलाई अलग अलग रुपमा बजेट विनियोजन गर्न संभव नभएको अवस्थामा कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि एकमुष्ट बजेटको माग गर्ने ।
- ❖ स्वीकृत कार्ययोजनामा समावेश भएका क्रियाकलाप छुट्याई जिम्मेवार सम्बद्ध शाखा/उपशाखाका कर्मचारीलाई जिम्मेवारी तोक्ने ।
- ❖ जिम्मेवार शाखा वा कर्मचारीले आफुसँग सम्बन्धित कार्यजिम्मेवारी पुरा गरे नगरेको अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- ❖ जिम्मेवार शाखा/उपशाखा वा पदाधिकारीहरुबाट उनीहरुको जिम्मेवारी भित्रका क्रियाकलापको प्रगति विवरण चौमासिक रुपमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत मार्फत संकलन गरी समिक्षा गर्ने ।
- ❖ अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिबाट प्राप्त सुझावहरुलाई राजस्व परामर्श समितिमा वा कार्यपालिकाको बैठकमा पेश गरी आवश्यक कार्वाही गराउने ।
- ❖ राजश्व सुधार कार्ययोजनामा भएको क्रियाकलापहरुको कार्यव्यनको अवस्थाको समिक्षा गरी आवश्यक परेमा क्रियाकलाप संसोधन वा थप गर्न तथा जिम्मेवारीहरुको हेरफेर गर्नको लागि राजश्व परामर्श समिति समक्ष सिफारिस गर्ने ।

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ सन्दर्भ सामग्रीहरू

- ❖ नेपालको संविधान २०७२
- ❖ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- ❖ अन्तर सरकारी वित्त ब्यवस्थापन ऐन, २०७४
- ❖ अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण आ.व. २०८२।७३
- ❖ नेपाल सरकारको वजेट वक्तब्य, २०८२।८३
- ❖ नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन, २०८२
- ❖ राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- ❖ केही नेपाल संसोधन ऐन, २०७५
- ❖ स्थानीय तहमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी ब्यवस्था, २०७४
- ❖ एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वगीकरण र व्याख्या, २०७४
- ❖ एकीकृत सम्पत्ति कर ब्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४
- ❖ स्थानीय तहको आर्थिक ऐनको नमूना, २०७४
- ❖ प्रदेश तथा स्थानीय कर सम्बन्धी अध्ययन तथा सुझाव प्रतिवेदन, २०७५ – नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) निर्णयबाट गठिन कार्यदलले अर्थ मन्त्रालय समक्ष पेश गरेको गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७४
- ❖ जोशीपुर गाउँपालिकाको वार्षिक गाउँ विकास योजना २०८१।८२
- ❖ जोशीपुर गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण
- ❖ गाउँपालिकाको विभिन्न आर्थिक वर्षहरूको नगर विकास योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरू
- ❖ संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका प्रगति प्रतिवेदनहरू
- ❖ संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६

अनुसुची २ तथ्याङ्क संकलन प्रश्नावली

क) तथ्यांक संकलन सूची

१ .गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय तथा हालको अवस्था:

- संक्षिप्त परिचय :
  - नामांकरण
  - घरधुरी तथा जनसंख्या
  - क्षेत्रफल तथा वडा विभाजन
  - प्रशिद्ध स्थलहरू
- मुख्य पूर्वाधारको अवस्था:
  - सडक, बाटो, पुल
  - बिजुली
  - खानेपानी तथा सिंचाई
  - सावर्जनिक भवन तथा पूर्वाधारहरू
  - फोहरमैला व्यवस्थापन (फोहरको परिमाण र व्यवस्थापनको अवस्था)
- आर्थिक अवस्था:
  - उद्योग, व्यवसाय तथा कलकारखाना
  - मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरू
  - प्राकृतिक तथा पर्यटकिय सम्पदा

१. गाउँपालिकाको संगठन तथा राजस्व प्रशासन:

- हालको संगठन संरचना
- कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	पद	स्वीकृत दरवंदी	पदपूर्ति	
			स्थायी	करार

- भौतिक सुविधाहरू
  - कार्यालयका भवनहरू
  - सवारी साधन
  - फर्निचर, कम्प्युटर, प्रिन्टर

  यस सम्बन्धी बिबरण फाराम दफा २ र ३ मा पनि उल्लेख गनुं हुने छ।
- **राजस्व शाखा तथा राजस्व प्रशासन**

○ राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	जिम्वेवारी

- कार्यकक्ष तथा कार्यस्थलको पर्याप्तता
- फर्निचर, कम्प्यूटर, प्रिन्टर तथा अन्य भौतिक सुविधाहरू
- राजस्व सम्बन्धी डाटा वेस, राजस्व प्रशासनमा सफ्टवेयर र त्यसको प्रयोग

- कप्यूटर विलिङ्ग प्रणालीको प्रयोग

- **राजश्व परामर्श समिति**

क्र.सं.	नाम	पद	समिति (जिम्मेवारी)
१			
२			
३			
४			
५			
६			
७			

गाउँपालिकाको आय सम्बन्धी विवरणः (आन्तरिक तथा वाह्य)

- विगत चार आर्थिक वर्षहरूको यथार्थ आय विवरण
- चालु आर्थिक वर्षका लागि नगर सभाले पारित गरेको आर्थिक ऐनकर) , शुल्क, दस्तुरका दरहरू

अन्य दस्तावेज तथा सुचनाहरु

- राजश्वसंग सम्बन्धित अन्य नीति तथा कार्यक्रम
- राजश्व ठेक्का सम्बन्धी बिबरण
- नगरपालिकाको बस्तुस्थितिको बिबरण
- राजश्व परिचालनकालागि भएका प्रभावकारी प्रयास

ख) तथ्यांक संकलन फाराम

१नगरपालिकाको आयका स्रोतहरू तथा हालको अवस्था .

क्र.सं.	**आयका प्रकार**	**सम्भावनाको बिबरण भएको । नभएको**	**दर निर्धारण भएको ।नभएको**	**संकलन भएकोरनभएको**
१	**कर तर्फ**			
	सम्पत्ति कर			
	भूमिकर (मालपोत)			
	घर जग्गा बहाल कर			
	सवारी कर -ई ,टाँगा, रिक्सा, अटो रिक्सा) (रिक्सा			
	व्यवसाय कर			
	जडिबुटी,कवाडी र जिवजन्तु कर			
V	बिज्ञापन कर			
V	मनोरंजन कर			
२	**अन्य राजश्व**			
	स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी,वालुवा, एवम माटो जन्य बस्तुको बिक्री			
	काठ, दाउरा, जराजुरी, दहत्तर, बहत्तर विक्री			
	बन पैदावार सामसदायिक बनको) बिक्री)			

क्र.सं.	**आयका प्रकार**	**सम्भावनाको बिबरण भएको। नभएको**	**दर निर्धारण भएको।नभएको**	**संकलन भएकोरनभएको**
	बापतको आय			
	नक्सापास दस्तुर			
	वहाल विटौरी शुल्क ब्यक्तिगत घटना			
	दर्ता, बिलम्ब शुल्क			
	पार्किङ्ग शुल्क			
	फोहरमैला ब्यवस्थापन शुल्क			
	स्थानीय खानेपानी महसुल			
	स्थानीय बिद्युत महसुल			
	केवलकार, ट्रेकिङ्ग कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जिपप्लायर, प्याराग्लाईडिङ्ग आदि मनोरंजन तथा साहसी खेलकुद सम्वन्धी सेवा तथा ब्यवसायमा सेवाशुल्क			
	निर्माण, संचालन र ब्यवस्थापन गरेका स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवामा सेवा शुल्क खानेपानी), विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी,ब्ययमशाला,पर्यटकिय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, घोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदि			
	मूल्यांकन सेवा शुल्क			
	दर्ता, अनुमति तथा नविकरण दस्तुरएफएम),रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म			
	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोग शुल्क			
	वडा मार्फत गरिने सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुर			
	दण्ड जरिवाना			

२ .गाउँपालिकाको स्वमित्व वा भोगचलनमा रहेका जग्गा .

क्र. स	जग्गा रहेका स्थान	कि.न.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा(
क	स्वामित्वमा रहेको जग्गा				
ख	भोगचलनमा रहेको जग्गा				

३ .गाउँपालिकाको स्वमित्वमा रहेका भवन तथा औजारहरु

विवरण	स्थान	संख्या	हालको उपभोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)
भवन				
सवारी साधन				
मेशिनरी औजार				

४करमा आधारित सूचनाहरू .

क सम्पत्ति कर सम्बन्धी विवरण .

गाउँपालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या ....
आर२० .व.८१।८२ मा कर तिर्ने करदाता संख्या ....
संकलित रकम ....

ख भवन सम्बन्धी विवरण .

क्र.सं.	घरको बर्गिकरण	अनुमानित संख्या	बहालमा भएको संख्या	औसत बहाल दर
१	व्यापारीक प्रयोजनका लागि निर्मित भवन÷घरहरू(नोटः व्यापारीक कम्पलेक्स, पार्टी प्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, नीजि विद्यालय तथा क्याम्पस आदी(			
२	औद्योगिक प्रयोजनका भवन। घरहरू			
३	आवासिय भवन। घरहरू			
३.१	कच्ची घरहरू (कच्चीजोडाई तथा छाना)			
३.२	अर्ध कच्ची घरहरू माटोको जोडाई र कंक्रिट) (वा स्टिलको छानाभएको			
३.३	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर (Without RCC Frame Structure)			
३.४	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर (With RCC Frame Structure)			
	जम्मा			

गसम्बन्धी विवरण (भूमि कर) मालपोत .

गाउँपालिकामादर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या ....
आर२० .व.८१।८२ मा कर तिर्ने करदाता संख्या ....
संकलित रकम ....

जग्गा सम्बन्धी बिबरण

क्र.सं.	जग्गाको किसिम	अनुमानित क्षेत्रफल	औसत मुल्यांकन दरमा (मालपोत कार्यालयको आधारमा)	कैफियत
१	शहरी क्षेत्र			
२	आवासिय क्षेत			
३	कृषि क्षेत्र			

४	वन तथा अन्य क्षेत्र			
	जम्मा			

घ सवारी साधन सम्बन्धी विवरण .

गाउँपालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या ....

आ२० .व.८१।८२ मा कर तिर्ने करदाता संख्या ....

संकलित रकम ....

क्र.सं.	सवारी साधन	अनुमानित संख्या	कैफियत
१	अटो रिक्सा, ई रिक्सा		
२	ठेलागाडा, टाँगा, रिक्सा		
	जम्मा		

ङ व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण .

गाउँपालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या ....

आ२० .व.८१।८२ मा कर तिर्ने करदाता संख्या ....

संकलित रकम ....

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	साना लगानी (संख्या)	मझौला लगानी (संख्या)	ठूला लगानी (संख्या(	कैफियत
१	उद्योग				
२	वित्तीय संस्था बैक), विकास बैक, सहकारी, विमा आदि(				
३	ब्यापारिक भवन, मल, निजी अस्पताल, संस्थागत कलेज विद्यालय				
४	डिलर तथा थोक विक्र्रेता				
५	अन्य ब्यवसायहरू				

चप्राकृतिक श्रोतजन्य . वस्तु विक्री

क्र.सं.	उत्पादन, उत्खनन स्थल	बस्तुहरू कुल उत्खनन योग्य परिणाम	विक्री मुल्य	संभाव्य निकासी परिमाण
१	ढुङ्गा			
	गिट्टी			
	स्लेट			
	बालुवा			
	दहत्तर वहत्तर			
	अन्य			
२	ढुङ्गा			
	गिटट्ी			
	स्लेट			
	बालुवा			

	दहत्तर वहत्तर			
	अन्य			

छ .जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु व्यवसायिक उपयोग

क्र.सं.	बस्तुहरू	इकाई	कुल संकलन परिणाम	अनुमानित मुल्य
क.	जडिबुटी जन्य बस्तुहरू			
ख.	कवाडी जन्य बस्तुहरू			
ग.	जिव जन्तुको हाड, सिंग, खुर, प्वाख			

ज वहाल विटौरी .

क्र.सं.	सम्पत्तिहरू	इकाई	परिमाण	दर
क.	भवन तथा कोठाहरू			
ख.	मेसिनहरू			
ग.	सार्वजनिक सम्पत्ति			

झ .गाउँपालिकाले निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापन गरेका सेवा शुल्ककोसंभावना

क्र.सं.	सेवाहरू	उपलब्ध गराईएको स्थान वा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवा शुल्कको संभावना के छ(छ र छैन (	हालको अवस्था (आय)
१	फोहरमैला व्यवस्थापन				
२	स्थानीय खानेपानी				
३	बिजुली				
४	धारा				
५	अतिथि गृह				
६	धर्मशाला				
७	पुस्तकालय				
८	सभागृह				
९	ढल निकास				
१०	सडक बत्ती				
११	सार्वजनीक शौचालय				
१२	पार्क				
१३	पौडी पोखरी				
१४	व्यायमशाला				
१५	पर्यटकिय स्थल				
१६	हाट बजार				
१७	पशु बधशाला				
१८	शवदाह गृह				
१९	बसपार्क				
२०	अन्य पार्किङ्ग क्षेत्र				
२१	सिफारिस तथा प्रमाणित				
२२	दर्ता, अनुमाति, नविकरण दस्तुर				

क्र.सं.	सेवाहरू	उपलब्ध गराईएको स्थान वा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवा शुल्कको संभावना के छ(छ र छैन (	हालको अवस्था (आय)
२३	मूल्यांकन सेवा शुल्क				
२४	नक्सापास				
२५	अन्य				

अनुसुची ३ जन प्रतिनीधि र कर्मचारीको विवरण

जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनीधिहरुको विवरण तपशील अनुसार उल्लेख गरीएको छ।

क्र.स.	नाम थर	पद
१.	चित्र बहादुर चौधरी	गाउँपालिका अध्यक्ष
२.	रेखा देवी कठरिया	गाउँपालिका उपाध्यक्ष
३.	राम चन्द्र चौधरी	अध्यक्ष वडा नं १
४.	विष्णु प्रसाद डंगौरा	अध्यक्ष वडा नं २
५.	रेणु कुमारी डंगौरा	अध्यक्ष वडा नं ३
६.	राम जनम चौधरी	अध्यक्ष वडा नं ४
७.	अनर कुमार चौधरी	अध्यक्ष वडा नं ५
८.	भोज राज डंगौरा	अध्यक्ष वडा नं ६
९.	बम बहादुर शाह	अध्यक्ष वडा नं ७
१०	सरस्वती डंगौरा	सदस्य वडा नं १
११.	धनी कमेनी	सदस्य वडा नं १
१२.	घनश्याम चौधरी	सदस्य वडा नं १
१३.	लाल बहादुर चौधरी	सदस्य वडा नं १
१४	लक्ष्मी कुमारी चौधरी	सदस्य वडा नं २
१५	रुक्मणी महतौं	सदस्य वडा नं २
१६.	नरेश कुमारी चौधरी	सदस्य वडा नं २
१७	सोहन लाल चौधरी	सदस्य वडा नं २
१८	फुलमती डंगौरा	सदस्य वडा नं ३
१९	सितल श्रेष्ठ वि.क.	सदस्य वडा नं ३
२०	राजेश कुमार चौधरी	सदस्य वडा नं ३
२१.	ज्ञान प्रसाद महतौं	सदस्य वडा नं ३
२२	सुमित्रा चौधरी	सदस्य वडा नं ४
२३.	दिलमाया विश्वकर्मा	सदस्य वडा नं ४
२४	संञ्जित चौधरी	सदस्य वडा नं ४

क्र.स.	नाम थर	पद
२५	बेफ राम डंगौरा	सदस्य वडा नं ४
२६.	सोनी डंगौरा	सदस्य वडा नं ५
२७	शान्ति नेपाली	सदस्य वडा नं ५
२८	राम बहादुर चौधरी	सदस्य वडा नं ५
२९	श्याम सुन्दर चौधरी	सदस्य वडा नं ५
३०	रेखा कुमारी चौधरी	सदस्य वडा नं ६
३१.	विष्णु नेपाली	सदस्य वडा नं ६
३२.	राजेन्द्र प्रसाद बडायक	सदस्य वडा नं ६
३३.	खडक बहादुर डंगौरा	सदस्य वडा नं ६
३४	गौरा देवी जैशी	सदस्य वडा नं ७
३५.	ईसरा कुमारी टमटा	सदस्य वडा नं ७
३६.	तेज प्रकाश हमाल	सदस्य वडा नं ७
३७.	हिरा प्रसाद चौधरी	सदस्य वडा नं ७

जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	पद
१.	अमित कुमार शाह	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
२.	टिपेश तिमिल्सीना	लेखा अधिकृत
३.	मिन राज कठरिया	अधिकृत सातौ
४.	देव बहादुर चौधरी	अधिकृत छैटौ
५.	सपना कुमारी बडायक	अधिकृत छैटौ
६.	संजिव चौधरी	सहायक चौथो
७.	रंजित डंगौरा	का.स.
८.	सन्तोष चौधरी	का.स.
९.	रमै डंगौरा	टेक्टर चालक
१०.	निरज चौधरी	हेभि सवारी चालक
११.	विजय कुमार थारु	हेभि सवारी चालक
१२.	सुवास चौधरी	ह.स.च.
१३.	ज्ञान बहादुर चौधरी	का.स.
१४.	हरिषा पन्त	सब-ईन्जिनियर
१५.	भरत बहादुर बिष्ट	सब-ईन्जिनियर
१६.	सन्तदेव कठरिया	अमिन

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	पद
१७.	हंस राज जोशी	का.स.
१८.	संग्राम सिंह धामी	शिक्षा अधिकृत
१९.	ललिता कुमारी ठकुल्ला	प्रा.स.
२०.	योगेश जोशी	शैक्षिक परामर्शदाता
२१.	तिर्थराज भट्टराई	लेखापाल
२२.	राम बहादुर चौधरी	कम्प्युटर अपरेटर
२३.	भरत प्रसाद चौधरी	आन्तरिक लेखापरिक्षक
२४.	शान्ती चौधरी	अस्पताल नसिङ्ग निरिक्षक अधिकृत
२५.	निर्प राज डंगौरा	ज.स्वा.नि. अधिकृत
२६.	मनिषा झा	ज.स्वा.नि. अधिकृत
२७.	हरिनारण चौधरी	का.स.
२८.	किशोर पन्त	अधिकृत छैटौ कृषि
२९.	सुस्मिता चौधरी	का.स.
३०.	नारायण चौधरी	भेटेनरी अधिकृत छैटौ
३१.	सन्देव चौधरी	ना.प्रा.स. सहायक चौथो
३२.	टेक बहादुर डंगौरा	का.स.
३३.	कल्पना मिश्रा	स.म.वि.नि
३४.	विश्वमाया सहतौं	सहायक चौथो
३५.	सुनिल चौधरी	का.स.
३६.	थमराज जोशी	सहायक चौथो
३७.	रोशन चौधरी	का.स.
३८.	सिता सिंह	खा.पा.स.टे.
३९.	रमेश पाण्डेय	सहायक चौथो
४०.	रमेश राज जोशी	सहायक चौथो
४१.	कैलाश कुमार चौधरी	का.स.
४२.	सुशिल कुमार चौधरी	एमआइएस अपरेटर
४३.	बसन्ती धामी	फिल्ड सहायक
४४.	शुसिला देउवा	रोजगार संयोजक
४५.	स्मित कठरिया	रोजगार सहायक
४६.	दिवाकर चौधरी	सहायक पाँचौ
४७.	हरिनारायण चौधरी	का.स.
४८.	राकेश कठरिया	सब-ईन्जिनियर
४९.	कमला कुमारी चौधरी	कम्प्युटर अपरेटर

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	पद
५०.	निलम कुमारी कठरिया	सामाजिक परिचालक
५१.	कृष्टिना चौधरी	सामाजिक परिचालक
५२.	गंगा राम चौधरी	का.स.
५३.	चन्द्रा कुमारी डंगौरा	उद्यम विकास सहजकर्ता
५४.	अञ्जु चौधरी	उद्यम विकास सहजकर्ता
५५.	कल्पना चौधरी	सुचना प्रविधि अधिकृत
५६.	अमृता सिहं चौधरी	कानुन सहायक
५७.	कविता कुमारी चौधरी	का.स.
५८.	उर्मिला चौधरी	का.स.
५९.	कैलाश चौधरी	सहायक पाँचौ
६०.	शान्ता चौधरी	साहयक चौथो
६१.	सन्तोष रोका क्षेत्री	का.स.
६२.	विष्णा कुमारी भट्ट	सहायक पाँचौ
६३.	नरेश चौधरी	अ.स.ई.
६४.	राम कुमार चौधरी	सहायक चौथो
६५.	राजेश डंगौरा	का.स.
६६.	केदार डंगौरा	का.स.
६७.	सुरेश चौधरी	सहायक चौथो
६८.	आशा चौधरी	अ.स.ई.
६९.	साविवी कुमारी कुश्मी	सहायक चौथो
७०.	हेमन्त कठरिया	का.स.
७१.	रुपा बिष्ट	सहायक चौथो
७२.	लोमश ढुङ्गाना	अ.स.ई.
७३.	सरिता सिंह	सहायक चौथो
७४.	अजय चौधरी	का.स.
७५.	मनोज कुमार चौधरी	सहायक चौथो
७६.	खिम बहादुर गरौजा	अ.स.ई.
७७.	प्रविण चौधरी	का.स.
७८.	राकेश चौधरी	सहायक चौथो
७९.	विपिन हमाल	सहायक चौथो
८०.	दिनेश चौधरी	का.स.
८१.	भुवन पाठक	सहायक पाँचौ
८२.	जानकी चौधरी	सहायक चौथो

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	पद
८३.	गणेश बहादुर चौधरी	का.स.
८४.	गिरिजा प्रसाद चौधरी	का.स.
८५.	निरन्जन कुश्मी	अ.हे.ब.
८६.	डिल्ली राज ओली	अ.हे.ब.
८७.	हिरा कुश्मी	का.स.
८८.	जित बहादुर चौधरी	सि.अ.हे.ब.
८९.	शिव प्रसाद चौधरी	सि.अ.हे.ब.
९०.	प्रकाश बहादुर थ्यायत	ल्या.टे.अधिकृत
९१.	प्रेमा खनाल झा	हे.अ.
९२.	तुला कुमारी चौधरी	अ.न.मी.
९३.	श्याम प्रसाद चौधरी	सि.अ.हे.ब.
९४.	निर्मला कुमारी चौधरी	सि.अ.न.मी.
९५.	तुलसी कुमारी चौधरी	अ.न.मी
९६.	लाल बहादुर चौधरी	सि.अ.हे.ब.
९७.	कल्लु प्रसाद चौधरी	का.स.
९८.	डा.राजकुमार चौधरी	मेडिकल अधिकृत
९९.	डा. प्रतिमा मोदक	मेडिकल अधिकृत
१००.	दिपक कुमार चौधरी	रेडियोग्राफर
१०१.	राम कुमार चौधरी	डेन्टल हाइजिनिष्ट
१०२.	सिमा कुमारी रावत	फार्मेशी सहायक
१०३.	लिला चौधरी	अ.न.मी.
१०४.	सम्झना चौधरी	अ.न.मी.
१०५.	मुना चौधरी	स्वीपर
१०६.	दिपा भट्ट	अ.न.मी.
१०७.	निरपति कुमारी चौधरी	अ.न.मी.
१०८.	मोनिमा चौधरी	अ.न.मी.
१०९.	मेनका चौधरी	ल्या.असिस्टेन्ट
११०.	एलिसा जैसी	का.स.
१११.	श्यामरानी बडायक	अ.न.मी.
११२.	राम बहादुर चौधरी	अ.हे.ब.
११३.	सुरेश चौधरी	अ.हे.ब
११४.	अनामिका चौधरी	अ.न.मी.
११५.	कालिराम चौधरी	का.स.

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	पद
११६.	मिना कुमारी चौधरी	अ.हे.ब.
११७.	भगवती परियार	अ.न.मी.
११८.	कैलाशपति चौधरी	अ.न.मी.
११९.	अनामिका चौधरी	का.स.
१२०.	ध्रुव प्रसाद भट्टराई	सि.अ.हे.ब.
१२१.	नरेन्द्र बहादुर कठरिया	हेल्थ असिस्टेन्ट
१२२.	चन्दर लाल कठरिया	सि.अ.हे.ब.
१२३.	सविता रावत	अ.न.मी.
१२४.	विनिता चौधरी	अ.न.मी.
१२५.	प्रेरणा स्वार	ल्या.असिस्टेन्ट
१२६.	मिना कुमारी कठरिया	स्वीपर
१२७.	सुनल चौधरी	अ.हे.ब.
१२८.	मिना मिया	स्वीपर
१२९.	प्रतिक्षा कुमारी कठरिया	ल्या.असिस्टेन्ट
१३०.	खडक बहादुर चौधरी	सि.अ.हे.ब.
१३१.	राम किसन कठरिया	का.स.
१३२.	फुलमति चौधरी	अ.न.मी.
१३३.	भावना भट्ट	अ.न.मी.
१३४.	सन्देव चौधरी	ना.प्रा.स.
१३५.	टेक बहादुर डंगौरा	का.स.

जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको
कार्यालय जोशीपुर कैलाली